

pro facto

Onderzoek voor de Rekenkamercommissie Dalfsen
Kulturhusen in Dalfsen

Groningen, september 2021

www.pro-facto.nl

Ossenmarkt 5
9712 NZ Groningen

profacto@pro-facto.nl
050 313 98 53

Colofon

© Pro Facto
Auteursrechten voorbehouden

Datum   21 september 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst   Bieuwe Geertsema, Stef Roest
Opdrachtgever   Rekenkamercommissie Dalfsen

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Vraagstelling en doel	4
1.3	Onderzoeksaanpak	4
1.4	Leeswijzer	4
2	Beleidskader	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Algemene kaders en doelstellingen	6
2.2.1	Inhoudelijke en financiële kaders	6
2.3	Governance	7
2.4	Kaders uit de verschillende beleidsdomeinen	8
2.4.1	Inleiding	8
2.4.2	Sociaal domein: zorg, welzijn en jeugd	9
2.4.3	Sport en bewegen	9
2.4.4	Bibliotheek	9
2.4.5	Cultuur	10
2.5	Samenvatting	10
3	De Kulturhusen	11
3.1	Inleiding	11
3.2	De Wiekelaar – Oudleusen	11
3.2.1	Inleiding	11
3.2.2	Geschiedenis	11
3.2.3	Beschrijving huidige situatie	12
3.2.4	Ervaringen	15
3.2.5	Korte slotbeschouwing	16
3.3	De Spil – Nieuwleusen	16
3.3.1	Inleiding	16
3.3.2	Geschiedenis	16
3.3.3	Beschrijving huidige situatie	18
3.3.4	Ervaringen	21
3.3.5	Korte slotbeschouwing	22
3.4	Kulturhus Hoonhorst	22
3.4.1	Inleiding	22
3.4.2	Geschiedenis	23
3.4.3	Beschrijving huidige situatie	24
3.4.4	Ervaringen	25

3.4.5	Korte slotbeschouwing	26
3.5	De Mozaïek – Lemelerveld	26
3.5.1	Inleiding	27
3.5.2	Geschiedenis	27
3.5.3	Beschrijving huidige situatie	28
3.5.4	Ervaringen	30
3.5.5	Korte slotbeschouwing	31
3.6	Trefkoele+ Dalfsen	31
3.6.1	Inleiding	31
3.6.2	Geschiedenis	32
3.6.3	Beschrijving huidige situatie	33
3.6.4	Ervaringen	36
3.6.5	Korte slotbeschouwing	37
4	Perspectief van de inwoners	38
4.1	Inleiding	38
4.2	Herkomst respondenten	38
4.3	Gebruik van functies	39
4.4	Beoordeling van de verschillende functies	40
4.5	Effect op de welzijn en leefbaarheid in de kernen	41
4.6	Slotbeschouwing	43
5	Perspectief van college en raad	44
5.1	Inleiding	44
5.2	Kaderstelling door het gemeentebestuur	44
5.3	Sturing van en relatie met Kulturhusen	45
5.4	Informatievoorziening aan de raad	46
5.5	Beschouwend	47
6	Toetsing en analyse	48
6.1	Inleiding	48
6.2	Doelen en ambities	48
6.3	Uitvoering en resultaten	49
6.4	Effectiviteit: worden de doelen behaald?	50
7	Conclusies en aanbevelingen	52
Bijlagen		54
Bijlage 1:	Onderzoeksvragen	54
Bijlage 2:	Onderzoeksactiviteiten	55
Bijlage 3:	Lijst geïnterviewden	57
Bijlage 4:	Chronologische beschrijving van beleid	59
Bijlage 5:	Tabellen enquête burgerpanel	61

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Binnen de gemeente Dalfsen zijn Kulturhusen al bijna een decennium een begrip op het gebied van sport, cultuur en welzijn. Het Kulturhusconcept is rond de eeuwwisseling overgekomen uit Scandinavië. Bij dit concept zijn verschillende voorzieningen ondergebracht in één of enkele gebouwen, waarbij sterk wordt ingezet op samenwerking tussen deze voorzieningen. Vaak worden zowel niet-commerciële als commerciële voorzieningen onder één dak geplaatst, zoals bijvoorbeeld een peuterspeelzaal, kinderopvang, schoolruimte, spreekkamers voor artsen, fysiotherapie, bibliotheek, vergaderfaciliteiten en sport- en ontmoetingsplekken. Het idee achter dit Kulturhusconcept is dat doordat (het beheer van) een gebouw wordt gedeeld en er ook verschillende samenwerkingen plaatsvinden tussen voorzieningen, een Kulturhus een meerwaarde heeft ten aanzien van een multifunctioneel gebouw.

In Dalfsen zijn de eerste plannen voor het opzetten van Kulturhusen gemaakt in 2008. Men was voornemens om in elk van de vijf (grote) kernen een multifunctionele voorziening voor sport en welzijn in te richten. Inmiddels zijn in alle kernen Kulturhusen gevestigd, te weten:

- Dalfsen: De Trefkoele+
- Hoonhorst: Kulturhus Hoonhorst
- Lemelerveld: De Mozaïek
- Nieuwleuzen: De Spil
- Oudleusen: De Wiekelaar

De Kulturhusen worden in de gemeente Dalfsen gezien als een belangrijk element in het gemeentebestuur ten aanzien van cultuur, welzijn en sport. Dat grote belang is ook terug te zien in de begroting van de gemeente. Voor 2021 was ruim € 1,2 miljoen begroot voor de Kulturhusen, bijna een derde van het totale budget voor vrije tijd dat de gemeente Dalfsen tot haar beschikking heeft. Met dit grote (financiële) belang komt ook verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de middelen die voor de Kulturhusen ter beschikking zijn gesteld goed worden besteed en dat de taken die aan de Kulturhusen zijn toebedeeld goed worden uitgevoerd. In de afgelopen jaren zijn de Kulturhusen dan ook zowel bij het raadspresidium als de rekenkamercommissie meerdere malen opgeworpen als mogelijk onderwerp voor een onderzoek. Dit rapport is het resultaat van het onderzoek naar de werking en effectiviteit van de Kulturhusen, dat is uitgevoerd in opdracht van de Rekenkamercommissie Dalfsen.

1.2 Vraagstelling en doel

Het onderzoek heeft tot doel om de gemeenteraad van Dalfsen inzicht te geven in de werking en de effectiviteit van de Kulturhusen in de gemeente Dalfsen en waar nodig aanbevelingen te doen ter verbetering. De vraag die in het onderzoek centraal stond luidt als volgt:

Zijn de met de realisering van deze Kulturhusen beoogde doelen behaald?

Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn verschillende deelvragen geformuleerd. Deze deelvragen zijn onder te verdelen in drie onderzoeksthema's:

- Onderzoeksthema I: doelen en ambities
- Onderzoeksthema II: uitvoering en resultaten
- Onderzoeksthema III: effectiviteit

In bijlage 1 van dit rapport zijn de deelvragen per deelonderzoek opgenomen.

1.3 Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode november 2020 tot en met mei 2021. Er zijn verschillende onderzoeksmethoden toegepast om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Er is een documentstudie verricht, er zijn meerdere (groeps)interviews gehouden, onder de inwoners is een enquête uitgezet en bij de verschillende Kulturhusen zijn casestudy's uitgevoerd. Een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksactiviteiten is te vinden in bijlage 2.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het beleid van de gemeente Dalfsen met betrekking tot Kulturhusen uiteengezet. In hoofdstuk 3 worden de casestudy's behandeld. Per Kulturhus wordt ingegaan op de geschiedenis, de huidige situatie en de ervaringen. Hoofdstuk 4 gaat in op het perspectief van de inwoners en in hoofdstuk 5 wordt het perspectief van het college en de raad behandeld. Hoofdstuk 6 bevat de toetsing en analyse van de onderzoeksbevindingen. In hoofdstuk 7 worden de conclusies van dit onderzoek uiteengezet.

2 Beleidskader

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de beleidsmatige kaders en de daaruit voortvloeiende visie en doelstellingen van de gemeenten Dalfsen met betrekking tot Kulturhusen. Er is gebleken dat er weinig beleidsdocumenten zijn die specifiek zien op de Kulturhusen. De *Notitie grote projecten* die als bijlage bij de *Voorjaarsnota 2008* is gevoegd lijkt het centrale vertrekpunt te zijn voor het Kulturhusenbeleid. Dit document bevat algemene uitgangspunten en financiële kaders. De verdere invulling van algemene kaders, doelen en visie van de gemeente Dalfsen ten aanzien van Kulturhusen moet grotendeels worden gezocht in beleidsdocumenten van verschillende beleidsdomeinen waarbij Kulturhusen worden ingezet. Hierbij hebben wij het beleid onderverdeeld naar de volgende beleidsdomeinen: sociaal domein, sport en bewegen, cultuur en bibliotheken.

Naast de algemene beleidskaders zijn bij een aantal Kulturhusen ook tussentijds aanvullende kaders vastgesteld. Hierbij is het in de regel zo dat het college van B&W betrokken was bij het opstellen van deze kaders en dat de gemeenteraad hierover is geïnformeerd. Deze kaders kunnen belangrijke indicatoren leveren voor de visie en doelen van de gemeente Dalfsen in de praktijk. Omdat deze kaders niet gemeentebreed gelden, maar slechts betrekking hebben op het desbetreffende Kulturhus zullen deze kaders besproken worden in het casestudyhoofdstuk.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingaan op de beleidskaders die gelden ten aanzien van Kulturhusen. Hierbij wordt eerst het algemene vertrekpunt van de *Notitie grote projecten* geschetst, om vervolgens per beleidsdomein de nadere invulling en eventuele aanvullingen te beschrijven. Ter afsluiting van dit hoofdstuk zullen de bevindingen ten aanzien van het beleid worden samengevat. De volgende deelvragen staan in dit hoofdstuk centraal:

1. Welke doelstellingen en ambities zijn geformuleerd voor het Kulturhusconcept?
2. Welke eisen zijn geformuleerd voor de wijze waarop de samenwerking binnen de Kulturhusen vorm moet krijgen?
3. Welke eisen zijn geformuleerd voor de gezamenlijke programmering
4. Zijn er nog andere eisen gesteld aan de Kulturhusen en de deelnemende partners (bijv. ten aanzien van de governance)?

5. Zijn de ambities, doelstellingen en eisen aan Kulturhusen en deelnemende partners zoals die in het beleid zijn vastgelegd voldoende concreet om de effectiviteit van de Kulturhusen te kunnen monitoren en eventueel bij te sturen?

2.2 Algemene kaders en doelstellingen

2.2.1 Inhoudelijke en financiële kaders

De gemeente Dalfsen heeft geen centraal startdocument waar het concept Kulturhusen wordt toegelicht. Waar het gaat om centrale kaderstelling zijn de algemene doelstellingen en ambities voornamelijk geformuleerd in *de Notitie grote projecten* (2008) die als bijlage bij de *Voorjaarsnota 2008* (2008) is gevoegd. In dit document is het beleidskader aangaande Kulturhusen door de raad vastgesteld. Hoewel de notitie nog niet alle projecten aanduidt als Kulturhusen, wordt wel benoemd dat er in alle kernen plannen zijn voor (multifunctionele) voorzieningen voor sport en welzijn. Deze plannen worden beoordeeld op enkele specifiek inhoudelijke en financiële kaders.¹ De inhoudelijke kaders voor nieuw te vormen (multifunctionele) voorzieningen die in de notitie worden opgesomd zijn luiden als volgt:

- Het oplossen van accommodatieproblemen waarbij rekening wordt gehouden met een groei van het aantal leden, deelnemers en dergelijke;
- multifunctioneel en optimaal gebruik;
- draagvlak voor de plannen bij de gebruikers;
- het stimuleren van samenwerking tussen de verschillende instellingen en verenigingen;
- de benodigde ruimten worden gebaseerd op de algemeen aanvaardbare normen zoals bijvoorbeeld voor sport de normen van NOC/NSF;
- het gaat om voorzieningen voor de langere termijn;
- behoud van voorzieningen.²

Een opvallend voorbehoud dat de gemeente Dalfsen ten aanzien van de hierboven geformuleerde kaders maakt, is dat zij worden getypeerd als insteek. Van deze formulering gaat een zekere flexibiliteit uit. De kaders worden ook niet nader gespecificeerd in meer gedetailleerde of hardere criteria. Deze 'insteek' en het ontbreken van een centraal startdocument doet vermoeden dat er toentertijd bewust is gekozen om geen gedetailleerde blauwdruk te geven over hoe een Kulturhus moet zijn georganiseerd. Hier hebben wij echter geen bewijs voor gevonden.

Naast de inhoudelijke kaders worden de in de Notitie grote projecten ook financiële kaders benoemd. Deze zijn voor dit onderzoek minder relevant, omdat zij geen inhoudelijke kaders stellen voor de geldende praktijk van Kulturhusen, maar deze kaders speelde wel een rol in de opstartfase van de Kulturhusen. De financiële kaders die in de *Notitie grote projecten* opgenomen zijn:

- Toepassen 75% / 25% regeling. Voor de betreffende accommodatieprojecten stellen wij voor om deze regeling toe te passen. Dit betekent dat door de gemeente een subsidie wordt verleend van 75% van de door de gemeente goedgekeurde investeringskosten. Het loslaten van dit kader betekent dat er per saldo minder voorzieningen kunnen worden gerealiseerd.

¹ Notitie grote projecten, p.33

² Idem.

- Terugvordering BTW op investerings- en exploitatiekosten. Voor zover het mogelijk is om de BTW op de investerings- en exploitatiekosten terug te vorderen, wordt op voorhand een verdeelsleutel afgesproken. Van het netto-voordeel komt 50% ten gunste van de verenigingen en instellingen en 50% ten gunste van de gemeente.
- De resterende investeringskosten worden in gezamenlijkheid bijeengebracht door de betreffende verenigingen/instellingen. Hiervoor worden de volgende mogelijkheden genoemd: subsidies van de provincie en/of het rijk, (renteloze) geldleningen, 50% van het netto-voordeel op de teruggave van de BTW op de investeringskosten, zelfwerkzaamheid, sponsoring, acties en een verhoging van de huur.
- Op initiatief van de verenigingen en instellingen zullen de verschillende mogelijkheden in de komende tijd verder op haalbaarheid onderzocht worden. Vanuit de gemeente zal dit ondersteund worden door middel van personele inzet en kennis.
- Indien uit nader onderzoek blijkt dat er Europese subsidiemogelijkheden zijn, dan vindt nader overleg plaats over de verdeelsleutel van de bijdrage door de gemeente en de bijdrage van de verenigingen/instellingen. Uitgangspunt hierbij is dat de eigen bijdrage van de verenigingen/instellingen minder moet zijn dan ingeval er geen Europese subsidie beschikbaar komt. Indien het totaal aan verkregen overheidsgeld (Europa, rijksoverheid inclusief belastingdienst, provincie en gemeente) het totaal aan investeringsbedrag overschrijdt, dan wordt het meerdere in mindering gebracht op de gemeentelijke bijdrage.

In de *Notitie accommodatieprojecten welzijn en sport in Dalfsen (2008)*, waarin de raad wordt bijgepraat over de uitwerking van de verschillende accommodatieprojecten, worden zowel de financiële als de inhoudelijke kaders opnieuw aangehaald.³ Ook wordt hier het verdere plan van aanpak omschreven. Dit plan bestaat uit vier fases: een haalbaarheidsonderzoek, de uitwerking van de uitkomsten, (ver)bouw en ingebruikname. Bij het haalbaarheidsonderzoek wordt onder andere gekeken naar de huisvesting en samenwerkingsmogelijkheden. De zogenoemde Kulturhusfilosofie staat bij de samenwerking voorop. Deze filosofie wordt geduid als een inhoudelijke samenwerking en een gezamenlijke huisvesting van partijen op het gebied van bijvoorbeeld welzijn, sport, cultuur, educatie, zorg, maatschappelijke dienstverlening en commerciële dienstverlening. Deze formule moet er toe leiden dat maatschappelijke voorzieningen behouden blijven en versterkt worden. De samenwerking moet winst opleveren op het gebied van aanbod van activiteiten en exploitatie en beheer van accommodaties.⁴ Betreft de huisvesting wordt het belang van multifunctioneel en optimaal gebruik van accommodaties onderstreept.⁵ In de documenten met betrekking tot het vormen en opstarten van de verschillende Kulturhusen wordt zowel aandacht besteed aan de Kulturhusfilosofie als de algemene uitgangspunten en financiële kaders.⁶

2.3 Governance

Naast de hierboven omschreven inhoudelijk kaders is er ook beleid ontwikkeld ten aanzien van de governance bij Kulturhusen. Aan de hand van opgestelde *notitie Sturing en grip op Kulturhusen (2012)* is in de raadscommissie gesproken over toezicht. Deze notitie kon niet op

³ Notitie accommodatieprojecten welzijn en sport in Dalfsen 2008, p1

⁴ Notitie accommodatieprojecten welzijn en sport in Dalfsen 2008, p2

⁵ Idem.

⁶ Zie bijv. Rapportage Kulturhus Hoonhorst De Potstal 2013, p.3., afronding fase 1 project De Wiekelaar Oudleusen 2010 p.1-2. en afsluiting fase 1 trefkoele, visie en haalbaarheidsonderzoek 2001, p. 3-5

steun rekenen. De raad was het erover eens dat sturing en grip op Kulturhusen aandacht verdiende, maar er eerst verder moest worden gesproken over de visie van de gemeente ten aanzien van de werking van Kulturhusen en de verschillen tussen de Kulturhusen. Vervolgens heeft in 2016 een gesprek plaatsgevonden tussen de portefeuillehouder en vertegenwoordiging van besturen van de verschillende Kulturhusen. Dit gesprek is gevoerd om te kijken hoe toezicht op de inzet van gemeenschapsgeld in de vorm van subsidies georganiseerd kon worden. Om dit te organiseren zou horizontaal toezicht vanuit de gemeente worden ingesteld, aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- Vooraf en gedurende het jaar in gesprek over beleidskeuzen en uitvoering van de maatschappelijke opdracht;
- jaarlijks een verantwoordingsmoment met de gemeenteraad;
- de gemeente benoemt (en schorst) in de toekomst bestuursleden (op voorstel van het stichtingsbestuur);
- wijziging van statuten kan alleen met instemming van het college.

In de raadscommissie van 5 september 2016 is gesproken over de bovenstaande uitgangspunten. De raad was positief over de het eerste en tweede uitgangspunt, maar ging niet mee in het derde uitgangspunt, mede doordat De Kulturhus-besturen in het eerder genoemde gesprek hadden aangegeven dit als een uiting van wantrouwen te interpreteren. Over het vierde uitgangspunt zijn de meningen verdeeld: besloten is om hier later op terug te komen. Vervolgens is op 7 augustus 2019 opnieuw gesproken over toezicht bij Kulturhusen. De raad besprak de *memo van wethouder met de stand van zaken governance maatschappelijke ondersteuning* (2019). Hieruit bleek dat de volgende uitgangspunten met betrekking tot de sturing bij Kulturhusen zijn geformuleerd:

- Vooraf en gedurende het jaar met elkaar in gesprek over beleid(skeuzen)/uitvoering van maatschappelijke opdracht.
- Jaarlijks een verantwoordingsmoment om de gemeenteraad te laten zien wat maatschappelijke partners doen.
- Gemeente Dalfsen kan bij wangedrag het voltallige bestuur en of de raad van toezicht schorsen
- Gemeente Dalfsen wordt geconsulteerd bij toekomstige bestuursleden/raad van toezicht.
- Wijziging statuten is mogelijk na instemming van gemeente Dalfsen.

Momenteel zijn in elk geval bij vier Kulturhusen in de gemeente Dalfsen de eerste twee uitgangspunten gehanteerd.⁷ Over de overige punten vindt nog nader overleg plaats.

2.4 Kaders uit de verschillende beleidsdomeinen

2.4.1 Inleiding

We hebben geen overkoepelende documenten gevonden waarin verdere invulling wordt gegeven aan de algemene kaders van de gemeente Dalfsen. De visie, doelen en kaders ten aan-

⁷ Bij het Kulturhus in Hoonhorst hebben we dit niet kunnen achterhalen. Zie paragraaf 3.4.

zien van Kulturhusen moest dan ook grotendeels worden gezocht in documenten die betrekking hebben op verschillende beleidsdomeinen waar Kulturhusen van belang zijn. Daarbij valt te denken aan beleidsnota's op het gebied van het sociaal domein, sport en cultuur. In deze documenten krijgen de visie, doelen en kaders vorm, doordat in beleidsstukken uitspraken worden gedaan die zich richten op de activiteiten die binnen de Kulturhusen worden aangeboden. Hieronder wordt per beleidsdomein kort uiteengezet of en op welke wijze Kulturhusen terugkomen in de betreffende beleidsdocumenten. Omwille van de structuur - en daarmee de helderheid van de informatie - hebben wij onderscheid gemaakt in beleid met betrekking tot het sociaal domein, sport en bewegen, cultuur en bibliotheken. Ook beperken wij ons in dit hoofdstuk tot de hoofdlijnen. Een meer uitvoerig chronologisch en beschrijvend overzicht van de rol van Kulturhusen bij de verschillende domeinen is opgenomen in bijlage 4.

2.4.2 Sociaal domein: zorg, welzijn en jeugd

Met betrekking tot het sociaal domein worden Kulturhusen gezien als een geschikt middel om de onderlinge afstemming tussen welzijnsvoorzieningen te optimaliseren. Welzijnsorganisaties kunnen vanuit de Kulturhusen samenwerken en collectieve en/of algemeen toegankelijke activiteiten aanbieden die in samenhang met de kern worden georganiseerd. Het samenbrengen van maatschappelijke activiteiten in de Kulturhusen moet daarnaast zorgen voor ontmoetingen tussen mensen. Ook met betrekking tot het jeugdbeleid stelt de gemeente dat dit integraal en lokaal moet plaatsvinden en dat Kulturhusen in de programmering, organisatie en onderlinge afstemming van activiteiten een belangrijke rol spelen.

Omdat welzijnsorganisaties een regiefunctie hebben en partner zijn in alle Kulturhusen, zijn zij (samen met de bibliotheek) een belangrijke partner in de gezamenlijke programmering van de Kulturhusen. Hierbij kunnen beleidsdomeinoverstijgende samenwerkingen worden gezocht. Wat dit precies inhoudt in voor de praktijk wordt niet nader gespecificeerd.

2.4.3 Sport en bewegen

De gemeente wil zoveel mogelijk verschillende (sport)verenigingen gezamenlijk gebruik laten maken van de beschikbare ruimte. Kulturhusen worden genoemd bij de ambitie van de gemeente om te voorzien in voldoende, toegankelijke, duurzame, betaalbare en kwalitatief goede sportaccommodaties verspreid over alle kernen. In de Kulturhusen moeten veel verschillende activiteiten plaatsvinden en samenwerking tussen organisaties moet gestimuleerd worden door (het bestuur van) de Kulturhusen. Door middel van afstemming, bundeling en gezamenlijke programmering van (sport)activiteiten kunnen activiteiten tegen redelijke tarieven plaats kan vinden. Kulturhusen vergroten op deze manier de sociale samenhang en leefbaarheid in de kernen.

2.4.4 Bibliotheek

Alle bibliotheken zijn in de loop van 2014-2018 onderdeel geworden van de Kulturhusen. Kulturhusen worden in het beleid omschreven als een plek waar diverse organisaties via een gezamenlijke programmering en samenwerking voorzieningen kunnen aanbieden tegen relatief lage kosten. Daarnaast wordt de ontmoetingsfunctie, ruimere openingstijden en de (nieuwe) samenwerkingen tussen verschillende organisaties als belangrijk pluspunt genoemd van Kulturhusen. De gemeente spreekt de ambitie uit om in alle Kulturhusen in de verschillende kernen bibliotheekvestigingen te blijven exploiteren. De bibliotheekvestigingen dienen (samen met welzijnsorganisaties) een regierol te nemen in het ontwikkelen van sociale samenhang door bij te dragen aan een gezamenlijke programmering en organisatie.

2.4.5 Cultuur

De Kulturhusen dienen volgens het cultuurbeleid zorg te dragen voor het onderbrengen en samenbrengen van verschillende (culturele) initiatieven en aanbieders. Kulturhusen zijn de plek voor samenkomst en verbinding en op deze manier dragen zij bij aan de levendigheid en de leefbaarheid van de dorpen in de gemeente Dalfsen.

2.5 Samenvatting

De doelstellingen en ambities zijn voor zover het centrale kaderstelling betreft vooral geformuleerd in de *Notitie grote projecten* bij de *Voorjaarsnota 2008*. Hierin zijn algemene uitgangspunten en financiële kaders opgenomen die veelvuldig worden aangehaald in de documenten die bij het opzetten van de verschillende Kulturhusen zijn geproduceerd. Belangrijke inhoudelijke kaders voor Kulturhusen zien op het behoud van voorzieningen, multifunctioneel en optimaal gebruik van ruimten en gezamenlijke programmering door aanwezige partners.

Verder is de kaderstelling ten aanzien van de Kulturhusen inhoudelijk zeer beperkt gebleven. De inhoudelijke kaderstelling heeft voornamelijk vorm gekregen door middel van uitspraken in beleidsstukken die zich richten op de activiteiten die binnen de Kulturhusen worden aangeboden. In die beleidsdocumenten wordt vaak het belang van samenwerking en de rol die de Kulturhusen daarbij moeten spelen benadrukt. Dit krijgt verder weinig concrete vorm. Wel blijkt uit nagenoeg alle documenten dat Kulturhusen een ontmoetingsfunctie hebben en moeten zorgen voor samenkomst van en verbinding tussen inwoners. Door gezamenlijke programmering en het gezamenlijk gebruik maken van de ruimten in Kulturhusen moet de leefbaarheid in de verschillende kernen worden vergroot. In elk beleidsdomein wordt nadruk gelegd op het belang van samenwerking en eventueel gezamenlijke programmering, maar hoe dat concreet moet worden ingevuld wordt overgelaten aan de Kulturhusen en de deelnemende partijen zelf. Hierbij hebben de bibliotheek en welzijnsorganisaties een belangrijke rol. Zij hebben een regiefunctie en zijn partner in alle Kulturhusen.

Op een aantal momenten is in de gemeenteraad de sturing en governance door de gemeente ten aanzien van Kulturhusen besproken. Het meest recent is dit gebeurd in 2019. Hier is besloten dat vooraf en gedurende het jaar het college en de Kulturhusen in gesprek gaan over beleid(skeuzen)/uitvoering van maatschappelijke opdracht en dat er per Kulturhus een jaarlijks verantwoordingsmoment is om de gemeenteraad te laten zien wat maatschappelijke partners doen.

Al met al kan worden geconcludeerd dat kaders en doelstellingen zijn geformuleerd, maar dat zij onvoldoende concreet lijken te zijn om de effectiviteit van Kulturhusen te monitoren. Er zijn vrijwel geen concrete doelen gesteld, in plaats daarvan lijkt er meer sprake te zijn van richtinggevende uitgangspunten. Er is echter niet voorzien in criteria waaraan gemeten kan worden of een Kulturhus voldoende in die richting is bewogen. De financiële kaders die zijn gesteld zijn wel hard geformuleerd, maar die zien in mindere mate op ambities als het stimuleren van onderlinge samenwerking en bevorderen van leefbaarheid.

3 De Kulturhusen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we per Kulturhus de huidige situatie bij de vijf Kulturhusen. Bij vier Kulturhusen hebben we een uitgebreide casestudy uitgevoerd, inclusief gesprekken met het bestuur en verschillende deelnemers. Voor deze Kulturhusen bevat dit hoofdstuk een uitgebreide beschrijving met daarbij steeds aandacht voor de geschiedenis, de huidige situatie (organisatie, gebruikers, programmering en samenwerking) en de ervaringen van de verschillende partijen. Van het vijfde Kulturhus, De Hoonhorst, wordt een beknoptere beschrijving gegeven.

3.2 De Wiekelaar – Oudleusen

3.2.1 Inleiding

In 2011 is de Wiekelaar in Oudleusen in de huidige vorm van een Kulturhus geopend. Het betreft een middelgroot gebouw met daarin, naast een sporthal en zalencentrum, ruimten voor de bibliotheek, een peuterspeelzaal, een kelder voor de jongeren en een expositieruimte in de alles verbindende gang. De naastgelegen basisschool is bovendien aan het gebouw bevestigd.

We hebben documenten bestudeerd die door de gemeenteraad zijn behandeld bij het opzetten van het Kulturhus in 2011, en daarnaast recente jaarverslagen en jaarrekeningen. We hebben gesproken met het bestuur, medewerkers van de bibliotheek, Saam Welzijn, de basisschool en de grootste sportvereniging.

3.2.2 Geschiedenis

De Wiekelaar kent een geschiedenis die in 1967 begint met een klein gebouw. In 1988 is de Stichting Ontmoetingscentrum De Wiekelaar opgericht. Deze stichting heeft in 1989 het al bestaande verenigingsgebouw aangekocht, waarna het direct is uitgebreid met een sportzaal. Per 1 januari 2001 is naast de stichting een B.V. opgezet waar de exploitatie van het horecagedeelte bij is ondergebracht.

Na vaststelling van de Voorjaarsnota 2008 met de notitie Grote projecten is in de *Voortgangsrapportage Grote projecten 2^e kwartaal 2009* vastgesteld dat voor het De Wiekelaar/SWIEB⁸ een bedrag van € 825.000 beschikbaar zou komen. Op basis van deze financiële randvoorwaarde is vervolgens een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd en een plan voor het latere Kulturhus De Wiekelaar opgesteld. Hieruit werd duidelijk dat het haalbaar werd geacht om het Kulturhusconcept in De Wiekelaar op te zetten, waarbij voldaan kon worden aan de kaders zoals opgenomen in de *Notitie grote projecten*, zowel inhoudelijk als financieel. Naast de gemeentelijke bijdrage zijn daarbij provinciale subsidies ingeboekt ter stimulering van samenwerking tussen beleidsterreinen en duurzaamheid. Op 25 januari 2010 heeft de gemeenteraad besloten akkoord te gaan met dit plan, inclusief investeringskrediet (€ 825.000) en een jaarlijkse exploitatiesubsidie van 10.000 euro per jaar met ingang van 2011.

Op 7 juli 2011 is de vernieuwde Wiekelaar als Kulturhus geopend. Het ontmoetingscentrum is daarmee functioneler gemaakt door toevoeging van een bibliotheek, een peuterspeelzaal, een jeugdsoos, een grote zaal met toneel en diverse kleine(re) zalen. Bij het Kulturhus is aanvankelijk een activiteitencoördinator aangesteld voor een dag per week, die zich tot en met 2017 heeft toegelegd op het ondersteunen in de programmering van activiteiten. Hiervoor zijn jaarlijks werkplannen opgesteld.

Kaderstelling

Het kader uit de *Notitie grote projecten* is in de vorm van een intentieverklaring tussen de deelnemende partijen, getekend op 21 december 2009, nog aangevuld. Zo is een aantal doelstellingen in de verklaring opgenomen die niet uit de Nota afkomstig zijn:

- Verbreding van het aanbod van voorzieningen door meer samenwerking tussen bestaande voorzieningen in Oudleusen en deze meer toegankelijk maken voor de inwoners.
- Het doorontwikkelen van De Wiekelaar; ondernemerschap en openstaan voor nieuwe huurders en inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld kinderopvang).

Het college van B&W heeft deze intentieverklaring ook ondertekend, onder voorbehoud van de goedkeuring door de raad die op 25 januari 2010 is gegeven.

Overigens is na dit raadsbesluit, wat de afronding van fase 1 van het proces voor het opzetten van het Kulturhus betreft, nooit meer uitgebreid gesproken in de raad over Kulturhus De Wiekelaar. Het Kulturhus is alleen zijdelings aan bod gekomen bij bespreking van beleidsterreinen als sport, cultuur of faciliteiten in de kernen in het algemeen. Er is dus, los van de kaders die voor aanvang van de verbouwing van De Wiekelaar tot het huidige Kulturhus, geen sprake meer geweest van specifieke kaderstelling gericht op dit Kulturhus.

3.2.3 Beschrijving huidige situatie

Bestuur en organisatie

De stichting De Wiekelaar kent twee besturen: een dagelijks bestuur en een algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur vergadert in principe maandelijks over de dagelijkse gang van zaken. Een beperkt aantal gebruikers is in een ondersteunende rol vertegenwoordigd in dit bestuur: Plaatselijk Belang Oudleusen, de gezamenlijke sportverenigingen en de protestantse gemeente. De voornaamste taken van het dagelijks bestuur worden gedragen door leden die op persoonlijke titel lid zijn en op enige afstand staan van de gebruikers. Het dagelijks bestuur bestaat uit tien personen en werkt met een duo-voorzitterschap. Hier is voor gekozen omdat

⁸ Afkorting voor de werkgroep 'school, Wiekelaar, bibliotheek'

dit laagdrempeliger is en het daardoor makkelijker zou zijn om verjonging in het bestuur te bewerkstelligen. Naast het dagelijks bestuur is er een algemeen bestuur. Dit bestuur bestaat uit 21 personen⁹ waarbij vrijwel alle gebruikers van het Kulturhus zijn vertegenwoordigd. Alle leden van het dagelijks bestuur nemen ook zitting in het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur komt twee keer per jaar bij elkaar en bespreekt daarbij ontwikkelingen en plannen voor de langere termijn. Vervolgens is er een programmacommissie waarin vrijwilligers van de sociale en culturele organisaties plaatsnemen. Deze vergadert zes keer per jaar. Jaarlijks vindt ten slotte nog overleg plaats tussen bestuur en de sportverenigingen over de verdeling van de uren van de sportzaal.

De rol van programmeur is lange tijd ingevuld door een werknemer van Saam Welzijn, waarbij een overeenkomst was gesloten voor de bekostiging van deze functie. In 2019 is ervoor gekozen, mede vanuit kosten oogpunt, om deze coördinerende rol in te laten vullen door iemand die vanuit een van de gebruikers al actief was.

Binnen De Wiekelaar wordt gewerkt met werkgroepen die zich richten op specifieke thema's binnen de organisatie. Zo is er een werkgroep *Huisstijl en Inrichting* die zich onder meer bezighoudt met de inrichting van het gebouw en de wens om het gebouw ten behoeve van de jongere generaties te moderniseren. Daarnaast is een werkgroep *Events en Planning* opgezet die de programmering in het Kulturhus voor haar rekening neemt, en zich met name richt op nieuwe initiatieven waarbij het doel is om een breder publiek te trekken.

In 2001 is een BV opgericht voor de exploitatie van de horeca binnen het Kulturhus. De directie van deze BV bestaat uit het stichtingsbestuur. Er is wat dit betreft geen sprake van onderscheidende of afwijkende belangen; het gaat puur om een juridische constructie die is opgezet om boekhoudkundige en fiscale redenen.

Naast de vele vrijwilligers is een beperkt aantal medewerkers werkzaam in de Wiekelaar. Deze zijn in dienst bij de BV. Het gaat hier om beheerders en medewerkers voor schoonmaak, bediening en keuken, waarbij in totaal (in 2019) ongeveer 2,5 fte inzet gevraagd wordt. Ten slotte is er nog een klusjesman die op vrijwillige basis ongeveer 20 uur per maand wordt ingezet.

Subsidie

De Wiekelaar krijgt alleen van de gemeente een subsidie van ruim € 30.000 per jaar. Dit betreft volgens het bestuur een subsidie voor financiering van met name sociale activiteiten die worden georganiseerd vanuit de Wiekelaar als ontmoetingscentrum. Het wordt gezien als een algemene subsidie waar verder geen criteria aan verbonden zijn.

In 2019 is een *Plan t.a.v. subsidieaanvraag* opgesteld om de situatie omtrent het Kulturhus inzichtelijk te krijgen en aan de gemeente duidelijk te maken hoe de zaken ervoor stonden. Hierin verklaart het bestuur dat zij zich zorgen maken over de financiële toekomst van het Kulturhus. De subsidie is al een tijd op gelijk niveau gebleven terwijl de inkomsten uit met name zaalverhuur dalen en er ingeteerd moet worden op de reserves. Voor zover bekend is dit signaal nog niet vertaald in een aanpassing van de subsidie, of voornemens in die richting.

---

⁹ Volgens het Bestuursverslag 2019, opgenomen in de Jaarrekening 2019.

Gebruikers

Voor een overzicht van de gebruikers baseren we ons op de samenstelling van het algemeen bestuur in het *Bestuursverslag 2019* aangevuld met actuele informatie uit interviews. Daaruit blijkt dat de groep (structurele) gebruikers in het Kulturhus als volgt is samengesteld:

- grote gebruikers als de bibliotheek, de basisschool en Saam Welzijn;
- sportverenigingen: volleybal, badminton en gymnastiek;
- culturele verenigingen: een zang- en een toneelvereniging, theaterlessen;
- kerkelijke organisaties:
- algemene dorpsverenigingen: Plaatselijk Belang en de Oranjevereniging;
- buitenschoolse opvang en jeugdsoos;
- enkele huurders van ruimtes zoals praktijk voor fysiotherapie en logopedie en een thuiszorgorganisatie (enkel kantoorruimte zonder baliefunctie).

De bibliotheek in de Wiekelaar wordt beheerd door een groep van zeven à acht vrijwilligers. Dit in tegenstelling tot de Mozaïek, de Trefkoele+ en de Spil waar minimaal één vaste kracht in dienst is. Ook voor Saam Welzijn is de situatie in Oudleusen iets afwijkend van de grotere Kulturhusen: er worden wel activiteiten georganiseerd in dit Kulturhus maar Saam Welzijn gebruikt hier geen kantoorruimte.

Programmering

Het grootste deel van de programmering bestaat uit het reguliere aanbod van de bovenstaande gebruikers. Deze verzorgen regulier, veelal wekelijks, activiteiten, trainingen, repetities en bijeenkomsten voor hun leden. De aanwezigheid van de bibliotheek, Saam Welzijn en andere welzijnsinstanties zorgen daarnaast voor activiteiten voor en aanloop van een breder publiek. De basisschool en kinderopvang zorgen uiteraard ook voor een publieksstroom die vooral overdag plaatsvindt.

De werkgroep *Events en Planning* vervult een coördinerende rol bij het invullen van de programmering. Bij de samenstelling van deze werkgroep is er bewust voor gekozen om mensen te betrekken die 'aanjagers' zijn in het dorp. Voor deze werkgroep was de voornaamste doelstelling om meer mensen naar de Wiekelaar te trekken door ook een breder publiek aan te spreken.

De samenwerking tussen gebruikers van het Kulturhus wordt vooral gezocht in minder structurele activiteiten en evenementen. Hierbij zijn drie gebruikers van belang die vooral veel inzetten op samenwerking: de bibliotheek, Saam Welzijn en de basisschool. De basisschool kan bijvoorbeeld gebruik maken van de collectie van de bibliotheek voor het organiseren van activiteiten. Saam Welzijn en de bibliotheek werken regelmatig samen op het gebied van activiteiten met betrekking tot welzijn waarbij de toegang tot de bibliotheek meerwaarde biedt. Ook tussen andere gebruikers bestaan regelmatige samenwerkingsverbanden; zo vindt jaarlijks een sportactiviteit plaats georganiseerd door de sportverenigingen en de basisschool.

Af en toe worden evenementen georganiseerd waarbij alle gebruikers samenwerken. Zo is er de jaarlijkse *bazar* die een significante inkomstenbron vormt voor het Kulturhus. Hierbij blijkt dat de betrokkenheid van het dorp bij het Kulturhus een significante steun in de rug vormt, ook op financieel vlak.

3.2.4 Ervaringen

Gebruikers

De gebruikers zijn over het algemeen zeer tevreden over de mogelijkheden die het Kulturhus biedt. Saam Welzijn en de bibliotheek benadrukken dat ondanks de relatief kleine omvang van De Wiekelaar de mogelijkheden om gezamenlijk activiteiten aan te bieden op het gebied van welzijn volop benut worden. In het geval van de bibliotheek gebeurt dit dus voor het overgrote deel door de inzet van vrijwilligers, met investeringen en infrastructuur vanuit de overkoepelende organisatie.

De gebruikers zeggen dat de meerwaarde ook veelal in ligt in het feit dat de huisvesting onder een dak mogelijkheden biedt om samenwerking op te zetten. Dit beperkt zich niet alleen tot de activiteiten en programmering zoals beschreven in de vorige paragraaf. De mogelijkheden in de informele sfeer zijn ook zeer belangrijk. Als voorbeeld is genoemd dat de peuterspeelzaal aanloop creëert voor de basisschool; zo kunnen ouders al vroegtijdig kennis maken met de mogelijkheden die de school kan bieden. Ook het contact met de logopedie-praktijk vanuit de school en de fysiotherapeut vanuit bijvoorbeeld sportverenigingen is laagdrempelig door de gezamenlijke huisvesting.

Daarnaast biedt de gedeelde horecaruimte mogelijkheden voor ontmoeting en sociaal contact. In plaats dat leden van de verenigingen alleen elkaar zien, bestaat ook de mogelijkheid dat ze andere inwoners ontmoeten voor en na de activiteiten die ze primair bezoeken. Dit is volgens de sportbestuurder die we spraken van grote meerwaarde van het pand.

Eventuele minpunten die desgevraagd boven tafel zijn gekomen betreffen het feit dat de bezetting van de sportzaal in de avonden momenteel 100% is. De volleybalvereniging heeft daarom sinds een aantal jaar voor een deel van de trainingen uit moeten wijken naar een zaal in Ommen. Overdag is de bezetting van de sportzaal veel lager, terwijl de basisschool daar geen gebruik van mag maken. Deze beperking wordt niet veroorzaakt door onwil vanuit het Kulturhus, maar schijnt vanuit de gemeente te zijn ingegeven.

Bestuur

Het bestuur is over het algemeen ook tevreden over de huidige situatie in het Kulturhus. Wel wordt de toekomstige situatie van het Kulturhus met gepaste zorgen bekeken. Men ziet dat vooral de leeftijdsgroep 25-40 jaar er minder gebruik van maakt en dat deze groep vooral in de rol van ouders nog in het gebouw komt. Het wordt als een uitdaging gezien om deze groep ook als zelfstandige gebruiker weer aan te trekken. Ook voor andere doelgroepen is de vanzelfsprekendheid van het organiseren van bijeenkomsten in De Wiekelaar vergeleken met een aantal jaar geleden een kleiner.

Daarbij blijft het bestuur wel doordrongen van het belang van het up-to-date houden van technologische faciliteiten, om de zalen zo aantrekkelijk te houden voor de gebruikers. Tegelijkertijd constateert men dat dit onderhoud en eventueel de vervanging van installaties lastig is om op te brengen met de huidige inkomstenstroom.

Het bestuur is tevreden over de relatie met de gemeente. Wel is uitgesproken dat er soms onvoldoende besef bij de gemeente lijkt te zijn over de mate waarin het Kulturhus draait op de inzet van vrijwilligers. Uitspraken vanuit de gemeente over het meer inzetten van vrijwilligers voor sociaal-maatschappelijke activiteiten, terwijl er al zoveel inzet van de vrijwilligers wordt gevraagd, kunnen wat dat betreft op weinig begrip rekenen. Het bestuur haalt hierbij

ook aan dat er door de jaarlijkse bazar al een grote bijdrage vanuit de gemeenschap wordt opgehaald, naast de grote inzet van vrijwilligers.

De mate waarin door de gemeente kaders worden gesteld wordt als passend ervaren. De regels op het gebied van verslaglegging en verantwoording leggen een beslag op het bestuur, maar men begrijpt dat dit nodig is. Er is geen behoefte uitgesproken aan nadere kaderstelling of sturing vanuit de gemeente.

Ten slotte vraagt het bestuur aandacht voor het feit dat het momenteel vrij moeilijk is om voldoende vrijwilligers te vinden om de posities binnen de organisatie (en vooral in het bestuur) te vullen.

3.2.5 Korte slotbeschouwing

Met Kulturhus De Wiekelaar in Oudleusen zien we dat in een relatief klein Kulturhus de beoogde doelen van het Kulturhusconcept in grote mate behaald kunnen worden. We zien dat, door grote inzet van vooral vrijwilligers, een breed scala aan structurele, regelmatige en ook incidentele activiteiten is opgezet dat grote meerwaarde kan bieden voor de dorpskern. Daarbij zien we dat de meerwaarde niet alleen is te vinden in de reguliere programmering en samenwerking, maar ook (en misschien wel vooral) in de mogelijkheden die de informele, toevallige contactmomenten bieden. Tegelijk moet ook worden opgemerkt dat de organisatie van het Kulturhus sterk leunt op de inzet van vrijwilligers en dat deze situatie kwetsbaar kan blijken wanneer tijdige aanvulling en vervanging van mensen op sleutelposities nog moeilijker zou worden. Ook de zorgen van het bestuur over de financiële situatie op langere termijn is een aandachtspunt.

3.3 De Spil – Nieuwleusen

3.3.1 Inleiding

In het najaar van 2018 heeft Nieuwleusen als laatste kern een Kulturhus in gebruik genomen. Het gebouw bevat onder meer huisvesting voor de bibliotheek, een middelbare school, een muziekschool en een dagbestedingsinstelling. Daarnaast zijn er veel ruimtes voor algemeen gebruik, waaronder een dansstudio, vijf sportzalen, zes instructielokalen en een aantal vergaderruimtes. Er is een gemeenteloket, een binnenterras en een grand café aanwezig. De gebruikers van het Kulturhus worden gezien als partners en ook zo benoemd, in documentatie en in deze rapportage.

Voor deze casestudy zijn documenten bestudeerd over de totstandkoming en de besluitvorming omtrent het Kulturhus, alsmede documenten aangeleverd door het bestuur van het Kulturhus. Er zijn interviews afgenomen bij het bestuur, en bij de bibliotheek, Saam Welzijn, de middelbare school, een sportcoördinator, een kunstcoördinator en een werknemer van de dagbestedingsinstelling. Daarnaast heeft een gesprek plaatsgevonden met de kinderopvangorganisatie die niet in De Spil is gevestigd maar wel veel gebruik maakt van faciliteiten en het netwerk in het Kulturhus.

3.3.2 Geschiedenis

De oudste documenten die wij hebben bestudeerd betreffende de bouw van het Kulturhus De Spil stammen uit april 2011, wanneer de afronding van fase 1 De Schakel Nieuwleusen op de raadsagenda staat. De Schakel was enkel een sporthallencomplex en de wens bestond om in Nieuwleusen een nieuw gebouw neer te zetten volgens het Kulturhusconcept. Hiertoe is in

2008 een *quick scan* opgesteld waaruit voldoende vertrouwen werd gehaald om het traject naar een mogelijk Kulturhus te starten. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een rapportage, *Schakel naar de toekomst*, opgesteld door het bestuur van Stichting De Schakel in samenwerking met de kernpartners.¹⁰ In maart 2011 heeft het college een visie op dit document aan de raad en een raadsvoorstel voorgelegd. Hierbij zijn het *Beleidskader voor de Grote projecten* zoals vastgesteld met de *Voorjaarsnota 2008* en een *Overeenkomst voor kaders privatisering en renovatie /meer functioneel maken van sporthal De Schakel Nieuwleusen van 27 februari 2008* van toepassing verklaard. Met het aangenomen raadsvoorstel wordt naast een eerdere budget van € 850.000 (vanuit de post Grote projecten) een extra budget van € 2.250.000 ter beschikking gesteld.

Tot 2014 is het 'om verschillende redenen' niet gelukt om de voorgenomen plannen binnen de randvoorwaarden uit te werken, zo wordt in een nieuwe Startnotitie *Samen tot de kern* van september 2015 vastgesteld. In het *Raadsdocument 2014-2018*, opgesteld kort na de gemeenteraadsverkiezingen, spreken alle raadsfracties de wens uit voor een nieuw haalbaarheidsonderzoek (waarmee fase 1 opnieuw wordt opgestart). In september 2014 wordt het voormalige Rabobankkantoor door de gemeente aangekocht, wat leidt tot een nieuwe situatie die ook relevant is voor de ontwikkeling van het Kulturhus.

In september 2015 wordt op basis van de Startnotitie, de aankoop van het Rabobankkantoor en een onderzoek naar de mogelijkheden van renovatie of vervanging van De Schakel een belangrijk raadsvoorstel aangenomen. De voornaamste besluitpunten in dit voorstel zijn:

- voor de herbestemming van het Rabokantoor wordt een budget van 1,3 miljoen euro vrijgemaakt;
- er wordt gekozen voor nieuwbouw van Sporthal De Schakel, waarvoor een aanvullend krediet van 2,4 miljoen euro ter beschikking wordt gesteld;
- er wordt aanvullend onderzoek gestart naar de huisvesting van verschillende vormen van onderwijs in de kern Nieuwleusen.

In 2016 en begin 2017 wordt de rechtspersoon voor het nieuwe Kulturhus in Nieuwleusen opgezet. Er wordt een stichting Kulturhus De Spil opgericht en vervolgens wordt een Commanditaire Vennootschap (CV) aangegaan tussen de gemeente en de stichting. In deze constructie is de stichting als beherend vennoot verantwoordelijk voor het beheer van het Kulturhus. De gemeente is een stille vennoot die de gebouwen en de grond inbrengt. Deze structuur voorziet volgens het raadsbesluit tot deze oprichting 'in een passende oplossing voor de balans tussen een onafhankelijke positie voor het bestuur in de exploitatie en het beheer [...] ten opzichte van het belang van de gemeente voor invloed op en borging van de maatschappelijke functie'.

In mei 2017 wordt de afsluiting van fase 2 in de raad besproken. Het raadsvoorstel dat dan besproken wordt bevat een volledige uitwerking van een definitief ontwerp op basis van voorkeuren die zijn uitgesproken door partners en bestuur van De Spil. De raad heeft tijdens fase 2, zo blijkt uit het raadsvoorstel, al gekozen voor een specifiek scenario ten aanzien van duurzaamheidsambities. De belangrijkste besluitpunten die worden genomen:

- Start van fase 3 van het Kulturhus (de realisatiefase), met beschikbaar stellen van 749.000 euro extra krediet voor bouwgerelateerde kosten.
- Er wordt nog aanvullend onderzoek naar huisvesting van het basisonderwijs uitgevoerd, dat niet in het gebouw zelf gehuisvest zal worden.

¹⁰ Dit waren naast de stichting de bibliotheek, SMON Welzijn (voorloper van Saam) en het servicepunt van de gemeente.

- Voor 200.000 euro wordt de opstartfase voor het Kulturhus bekostigd, bedoeld voor onder meer aanschaf van inventaris.

De planning is op dat moment dat het Kulturhus in de zomer van 2018 wordt opgeleverd.

Uiteindelijk vindt in het najaar van 2018 de opening van het Kulturhus plaats.

Kaderstelling

Ook bij dit Kulturhus zijn in alle documenten steeds de kaders aangehaald zoals vastgesteld in de *Notitie Grote projecten* die bij de *Voorjaarsnota van 2008* was gevoegd. In alle raadsvoorstellen en besluiten die zijn bestudeerd wordt ook steeds gemeld dat aan deze randvoorwaarden wordt voldaan. Tijdens fase 1 (tot 2015) is daarnaast nog een aantal andere documenten aangehaald waarin kaders zijn opgenomen. Dit betreffen de algemeen georiënteerde politieke documenten die kort na aanvang van de raadsperiode 2014-2018 zijn opgesteld: *het raadsdocument 2014-2018*, *het Coalitiedocument 2014-2018* en *het Bestuursprogramma 2014-2018*. Deze documenten lagen inhoudelijk voor het overgrote deel in elkaars verlengde en verschilden vooral in mate van abstractie. Ze bevatten qua kaderstelling weinig concrete toevoegingen aan het bestaande kader, maar zijn meer op te vatten als strategische uitgangspunten. Concreet gaat het dan om uitgangspunten als 'participatie van burgers' en 'een veilige en stimulerende (onderwijs)omgeving'.

3.3.3 Beschrijving huidige situatie

Bestuur en organisatie

Zoals in 3.3.2 beschreven is voor De Spil een CV opgericht, met de gemeente als stille vennoot en inbrenger van grond en gebouw en de stichting als behorend vennoot. Dit betekent dat de stichting volledig verantwoordelijk is voor de invulling van het gebouw, de programmering en de dienstverlening.

De stichting heeft volgens haar statuten als doel 'het in stand houden en exploiteren van één of meerdere gebouwen in Nieuwleusen ten behoeve van de stimulering en ondersteuning van activiteiten voor sport, welzijn, onderwijs en cultuur, het verenigingsleven, de vrijetijdsbesteding, de ontmoeting en de dienstverlening [...]’ waarbij als achterliggend doel is vastgelegd "het bevorderen van een goed leefklimaat en sociale cohesie, zowel binnen het Kulturhus als voor de inwoners van Nieuwleusen en omgeving". De stichting heeft geen winstoogmerk.

Het bestuur bestaat uit drie tot zeven personen. Deze worden op voordracht van het College van B&W benoemd door de gemeenteraad. Momenteel zijn dat er vijf: een voorzitter, een vice-voorzitter, een penningmeester/secretaris en twee algemene bestuursleden. Het College van B&W is op afstand betrokken bij het bestuur: zo moet voor bepaalde mogelijk ingrijpende overeenkomsten¹¹ en handelingen¹² toestemming van het college worden verkregen. Ook stuurt het bestuur jaarlijks een beleidsplan, een begroting en een (financieel en algemeen) jaarverslag ter kennisneming aan het College.

De stichting heeft een manager in dienst genomen die verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken in het Kulturhus. Deze stuurt de medewerkers en vrijwilligers aan, coördineert

¹¹ Overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding, bezwaring en verhuur van registergoederen of overeenkomsten waarbij de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt.

¹² Het aangaan van geldleningen boven 50.000 euro, deelnemen aan rechtspersonen, treffen van schikkingen boven 20.000 euro, voeren van rechtszaken, berusten in tegen de stichting ingestelde vorderingen boven 5.000 euro.

(de ondersteuning van) activiteiten en onderhoudt voor een belangrijk deel het contact met de huurders en participanten¹³. Hij heeft een adviserende rol in het bestuur.

Binnen de Spil zijn daarnaast nog een hoofdbeheerder en een team beheer en horeca in actief als werknemer. De totaal gaat het om een personeelsbestand van 11 mensen, circa 8 fte.¹⁴

Binnen De Spil zijn twee overlegorganen die vanuit de participanten gaan over de programmering van de activiteiten en diensten. Op bestuurlijk niveau wordt jaarlijks overleg gepleegd door managers of bestuurders van de participanten. Dit overleg betreft de grote lijnen van de programmering, (middel)langetermijnsdoelstellingen en –ambities en resulteert in een programmaplan waarin de uitkomsten van het overleg worden vastgelegd. Daarnaast is er eens per 2-3 maanden overleg met medewerkers van de participanten. Het gaat hierbij dan om onder meer jongerenwerkers, de buurtsportcoach, medewerkers van de bibliotheek en docenten van het Agnieten College. Met deze groep wordt nagedacht over een collectieve sportieve invulling. Hier wordt een gezamenlijk plan (zowel inhoudelijk als financieel) voor opgesteld.

Subsidie

Het bestuur heeft aangegeven dat de omvang van de gemeente subsidie ongewijzigd is gebleven ten opzichte van de oude situatie toen deze enkel bestemd was voor de sporthallen. Het gaat om een bedrag van € 200.000.

Gebruikers

In de Spil is een Infopunt ingericht waar mensen terecht kunnen met vragen over onder meer wonen, werk, zorg en welzijn. Ook bij de Spil vormen de bibliotheek en Saam Welzijn een belangrijke kern binnen de groep gebruikers. Zij zijn voor een belangrijk deel bezig met de invulling van de sociaalmaatschappelijke functie van het Kulturhus. De bibliotheek heeft een van de twee grote vestigingen binnen de gemeente in de Spil ingericht en heeft enkele vaste medewerkers. Saam Welzijn heeft een eigen kantooruimte in de Spil van waaruit de activiteiten worden georganiseerd. Ook is een van de drie jongerencentra in de gemeente in de Spil gevestigd. In het gebouw is tevens een school voor voortgezet onderwijs gehuisvest, het Agnieten College, en een dagbestedingslocatie voor mensen met hersenletsel.

De sporthallen vormen een thuisbasis voor vijf verenigingen voor volleybal, handbal, tafeltennis, korfbal en gymnastiek. Daarnaast zijn de sportzalen ook te huur voor incidentele gebruikers. Een gemeentelijke buurtsportcoach werkt vanuit de Spil. Hij biedt onder meer ondersteuning voor verenigingen, organiseert naschoolse sportactiviteiten en stimuleert beweging voor mensen in een kwetsbare situatie.

Voor wat betreft kunst en cultuur worden er geregeld cursussen en activiteiten aangeboden in de Spil, en vinden er vaak exposities plaats in de gemeenschappelijke ruimten van het gebouw.

Programmering

Om een beeld te vormen van de programmering baseren we ons op het beeld in 2019, zoals dat naar voren is gebracht in het jaarverslag, en op de interviews met bestuur en participan-

---

¹³ De vaste huurders worden binnen De Spil aangeduid als participanten.

¹⁴ Dit was de omvang op 1 september 2018. Het meest recente jaarverslag dat wij kregen geeft geen exacte opgave van het personeelsbestand, maar er zijn geen grote veranderingen gemeld.

ten. 2019 is gezien de gevolgen van de corona-pandemie ook het meest recente representatieve jaar voor wat betreft de programmering van het Kulturhus. De programmering van de Spil is opgebouwd volgens vier pijlers: Sport, kunst & cultuur, welzijn & educatie en 'eigen productie'.

Op het gebied van sport bestaat een groot deel van de programmering uit de reguliere activiteiten (trainingen, wedstrijden) van de vijf sportverenigingen die hierboven zijn genoemd. Scholieren van de basisscholen in Nieuwleusen en van het Agnietencollege volgen hun gymlessen in de sportzalen. Ook buiten de verenigingen en het onderwijs om wordt er veel georganiseerd op het gebied van sport. Een belangrijk deel van het sportaanbod wordt georganiseerd in samenspraak met de buurtsportcoach die vanuit de gemeente gevestigd is in de Spil. De opdracht van de buurtsportcoaches is om meer en beter gebruik te maken van bestaande locaties en daarin samen te werken met andere partners. In de Spil krijgt dit voornamelijk vorm door samenwerking met Saam Welzijn, van waaruit verschillende sportactiviteiten zoals koersbal voor ouderen en buitenschoolse sportmiddagen voor kinderen worden georganiseerd. Daarnaast denkt de buurtsportcoach mee bij het organiseren van toernooien of andere sportevenementen.

Op het gebied van kunst en cultuur is de kunstcoördinator een belangrijke partij voor het organiseren van programma-aanbod. Op basis van een meerjarenplanning organiseert deze tentoonstellingen en exposities, voornamelijk de gemeenschappelijke ruimtes van het gebouw. Ook organiseert hij, soms in samenwerking met andere participanten, evenementen op het gebied van kunst. Door verscheidene gebruikers worden cursussen en workshops georganiseerd, voor jongere en oudere doelgroepen. In het gebouw vinden verder regelmatig optredens plaats.

Ook op het gebied van welzijn en educatie zijn verschillende organisaties actief. Uiteraard biedt Saam Welzijn doorlopend activiteiten aan, en ook de bibliotheek is actief met het organiseren van activiteiten op welzijnsgebied. Voor jongeren is als onderdeel van het jongeren-centrum een medialab ingericht, waar onder meer gelegenheid is om muziek of video's op te nemen. InteraktContour biedt in de Spil dagbesteding aan voor mensen met hersenletsel.

Stichting De Spil organiseert tenslotte ook zelf activiteiten binnen het eigen gebouw, in samenwerking met participanten. Zo is er in 2019 regelmatig een Eetcafé, een Verhalencafé en een Creatief Café georganiseerd, waarbij wordt beoogd om op een laagdrempelige manier ontmoetingen tussen inwoners van Nieuwleusen te stimuleren. In 2019 is ook een aantal culturele evenementen georganiseerd door het Kulturhus zelf, zoals een theateravond en een festival.

Basis voor de programmering is het programmaplan (ook: kaderprogramma) dat met de bestuurders/managers van de participanten wordt opgesteld. Voor dit plan wordt structureel bedacht op basis van doelgroepen welke activiteiten aangeboden zouden moeten worden. Hiervoor wordt geen publieksonderzoek uitgevoerd, maar wordt geput uit de kennis en ervaring binnen de eigen organisaties. Overigens wordt dit plan ook besproken met het college. Dit heeft er weleens toe geleid dat activiteiten zijn geschrapt, omdat daar vanuit gemeentelijk perspectief geen behoefte aan zou zijn.¹⁵

---

¹⁵ Een specifiek voorbeeld dat is gegeven betreft programmering voor hangjongeren, wat van de planning is geschrapt omdat die problematiek niet of nauwelijks zou spelen.

De manager van de Spil neemt het initiatief voor het opzetten van regelmatig overleg tussen de (medewerkers van) participanten. Dit gebeurt eens in de 2-3 maanden. Tijdens dit overleg wordt de verdere invulling van de agenda besproken en wordt gekeken hoe samenwerkingsverbanden kunnen worden opgezet. Overigens vindt de samenwerking niet enkel op deze structurele manier plaats; meerdere participanten geven aan dat er juist ook regelmatig ad hoc overleg tussen twee of meer partijen plaatsvindt.

Samenwerking vindt niet alleen plaats voor het creëren van activiteiten voor het publiek. Ook voor de eigen werkzaamheden wordt samenwerking gezocht. Als voorbeelden zijn genoemd:

- de cliënten van de dagbesteding soms lichte werkzaamheden voor de bibliotheek uitvoeren;
- leerlingen van de school die werkervaring opdoen bij de bibliotheek of de dagbesteding;
- leerlingen en cliënten van de dagbesteding die in het Grand Café ervaring opdoen en/of meehelpen;
- activiteiten vanuit Saam Welzijn die voor de scholieren worden georganiseerd.

3.3.4 Ervaringen

Participanten

De participanten die wij spraken zijn positief over de manier waarop het Kulturhus huisvesting biedt, maar ook vooral ook over de manier waarop het Kulturhus mogelijkheden biedt voor het tot stand komen van samenwerking tussen de participanten. Daarbij is niet alleen de inrichting van het gebouw zelf van groot belang, maar ook de manier waarop de stichting haar rol invult binnen het Kulturhus. Het opzetten en faciliteren van structurele overlegmomenten waarbij participanten met elkaar in gesprek worden gebracht is wat dat betreft van grote meerwaarde. Daarnaast is het feit dat men onder een dak zit en dat er een gezamenlijke ho-recaruimte is waar medewerkers elkaar makkelijk ontmoeten een groot voordeel. Meerdere gesprekspartners noemen de laagdrempelige overlegcultuur die is ontstaan als winstpunt. We spraken één gebruiker van een nabijgelegen locatie die opvang van kinderen aanbiedt. Deze is tevreden over de overlegmogelijkheden, maar heeft wel aangegeven dat het natuurlijk ad hoc overleg met het Kulturhus minder vanzelfsprekend is dan bij de Trefkoele, waar men in het gebouw zit.

De participanten ervaren de rol die de gemeente neemt als een rol die meer op afstand van de inhoud van het programma-aanbod staat. Dat wordt overigens niet negatief beoordeeld. Een meer controlerende rol zou niet persé meerwaarde hebben ten opzichte van de huidige situatie.

Bestuur

Het bestuur is over het algemeen goed te spreken over de huidige relatie met de gemeente. Er vindt vier keer per jaar overleg plaats met het college: met de portefeuillehouder Financiën vindt tweejaarlijks een vennotenoverleg plaats. Daarnaast is er ook twee keer per jaar overleg met de portefeuillehouder die Kulturhusen (en onder meer sport en welzijn) in zijn portefeuille heeft. Dit gaat meer over de inhoud van de programmering en het aanbod van het Kulturhus. Deze overlegstructuur voldoet goed. Ook inhoudelijk is men in grote lijnen tevreden over het contact met de gemeente. Toch zijn er ook kanttekeningen geplaatst in het gesprek.

Ten aanzien van het inhoudelijke overleg is een belangrijk punt dat het bestuur graag meer concrete uitspraken zou krijgen van het gemeentebestuur over wanneer het Kulturhus in diens ogen goed presteert. Stel dat bijvoorbeeld als concreet doel zou worden gesteld dat het percentage jongeren uit Nieuwleusen dat actief is in sport op 20 procent kwam te liggen, dan zou

het Kulturhus daar gericht op kunnen inzetten. Vervolgens kan achteraf ook worden geconstateerd dat de doelstellingen al dan niet behaald zijn. Het bestuur ervaart nu een zeer grote vrijheid in de invulling van de activiteiten. Het is voor hen geen probleem deze in te vullen, maar meer richting vanuit het gemeentebestuur zou welkom zijn. Als gemeentelijk beleid succesvol wordt gerealiseerd, dan zou daardoor ook aanspraak op daaraan gekoppelde budgetten gemaakt kunnen worden.

Een tweede punt van aandacht vanuit het bestuur is het denken over het Grand Café en de commerciële mogelijkheden daarmee. De indruk bestaat dat vanuit de gemeente het idee bestaat dat het Grand Café een grotere bron van inkomsten zou kunnen zijn door meer in te zetten op verhuur aan derden. Het bestuur ziet het Grand Café echter vooral als ruimte die moet worden ingezet om doelen te bereiken op het gebied van welzijn: het is primair een ontmoetingsruimte voor de inwoners van Nieuwleusen. Die twee doelen kunnen elkaar bijten.

Op het gebied van financiën bestaan in bredere zin ook zorgen bij het bestuur. De subsidie die ongewijzigd is gebleven ten opzichte van de oude situatie toen deze enkel bestemd was voor sporthallen, wordt te laag ervaren. Verdere inkomsten moeten worden gehaald uit verhuur van bijvoorbeeld sporthallen, maar daarvoor zijn huurtarieven ook door de gemeente vastgesteld waardoor er weinig beweegruimte is.

3.3.5 Korte slotbeschouwing

Het nieuwste Kulturhus is zowel qua inrichting als qua samenwerking en invulling in zeer grote mate in overeenstemming met de Kulturhusgedachte zoals die ooit is opgevat. Het gebouw maakt mogelijk dat participanten elkaar makkelijk kunnen vinden, en het bestuur en management van het Kulturhus faciliteren het overleg en de samenwerking naar tevredenheid van de participanten zelf. Dat heeft als gevolg dat er een uitgebreid scala aan activiteiten wordt aangeboden waarbij structureel en veelvuldig wordt samengewerkt tussen verschillende partijen.

Bij de relatie met de gemeente hebben we wel enkele kanttekeningen moeten noteren. Een ambitieus project blijkt ook hoge eisen te stellen aan de invulling van de relatie met de gemeente. Dat speelt zowel op inhoudelijk vlak (wat verwacht de gemeente nu precies van ons?) als op financieel vlak (wat heeft de gemeente daar voor over?). Klaarblijkelijk zijn er nog stappen mogelijk om deze relatie te optimaliseren.

3.4 Kulturhus Hoonhorst

3.4.1 Inleiding

In Hoonhorst is het Kulturhusconcept gerealiseerd in vier verschillende gebouwen. Er is een Stichting Kulturhus Hoonhorst die zich bezighoudt met het 'creëren van meerwaarde uit gezamenlijke voorzieningen, programmering en beheer binnen het Kulturhus concept Hoonhorst'¹⁶. De gebouwen hebben elk een eigenaar en een eigen bestuur, dat voor wat betreft overkoepelende zaken samenwerkt met het overkoepelend bestuur. De gebouwen die onder het Kulturhus vallen zijn:

- de Potstal, een gebouw met een gymzaal, twee vergaderkamers, een ruimte voor fitness, yoga en jongerensoos en een multifunctionele ruimte voor onder meer fysiotherapie en logopedie. Het gebouw bevat tevens eens een multifunctionele kantine en

¹⁶ Verantwoording Kulturhus Hoonhorst 2018

- huisvest kleedkamers voor de voetbalvereniging, tafeltennisvereniging en andere gebruikers van de gymzaal;
- het Parochiehuis, met een algemene ruimte;
- een café-restaurant met zalen, dat onder meer onderdak biedt aan het Anjerpunt met daarin de bibliotheek;
- een basisschool.

Voor deze casestudy hebben we geen interviews kunnen afnemen met het bestuur van het Kulturhus, noch de besturen van de afzonderlijke gebouwen of gebruikers (anders dan de gebruikers die in de hele gemeente actief zijn). De reden dat er in Hoonhorst geen interviews zijn afgenomen ligt in het feit dat er gelijktijdig een ander onderzoek liep naar dit Kulturhus en het bestuur aangaf het onwenselijk te vinden om de organisatie dubbel te belasten. Dit hoofdstuk is dus grotendeels gebaseerd op de door de gemeente aangeleverde documenten. Daarnaast is een onderzoeksrapport dat in het voorjaar van 2021 door onderzoeksbureau Anno.nu is opgesteld in opdracht van het overkoepelend bestuur van Kulturhus Hoonhorst bestudeerd.

3.4.2 Geschiedenis

Verkenning

In september 2011 wordt de verkenningsfase naar het Kulturhusconcept in Hoonhorst afgesloten met de bespreking van de *Visie op het Kulturhusconcept Hoonhorst* in de raad. Uit dit document blijkt dat vanaf 2008 al een werkgroep Kulturhus Hoonhorst actief is die onderzoek heeft gedaan naar de mogelijkheden van het Kulturhusconcept in Hoonhorst. Het daaruit volgende plan houdt in grote lijnen in dat er onder vier daken een Kulturhusconcept wordt gerealiseerd. De Potstal wordt opnieuw gebouwd en daarnaast worden de overige activiteiten die onder het Kulturhusconcept zullen vallen, ondergebracht in drie gebouwen in de dorpskern. Bovenop de investeringsruimte van € 975.000 die met de *Notitie grote projecten* al is vrijgemaakt voor nieuwbouw van de Potstal wordt € 130.000 extra budget vrijgemaakt.

In de raad wordt de visie onderschreven en het voorstel aangenomen. Daarbij wordt een aanvullende kadernota vastgesteld.

Uitwerking van plannen: nieuwbouw de Potstal

In juni 2013 wordt geconstateerd dat fase 2 van het Kulturhusconcept niet volgens planning loopt. Ondanks dat er nog geen *go* is gegeven door de raad is onder tijdsdruk eind 2012 is al wel besloten dat de aanbesteding van de nieuwbouw van de Potstal mag worden gedaan. Daarbij is gebleken dat de bouw duurder uit zal vallen dan gedacht, waardoor € 240.000 extra wordt gereserveerd om de nieuwbouw van de Potstal mogelijk te maken. De raad stemt met het voorstel in.

In een evaluatie blijkt (begin 2014) dat het proces rond de totstandkoming van het Kulturhus in Hoonhorst stroef is verlopen. Het college constateert dat er sprake is geweest van 'onvoldoende vertrouwen binnen de stuurgroep'. Het extra aangevraagde krediet is volgens het college mede te wijten aan de opstelling van 'Hoonhorst'¹⁷ die na het hoger uitvallen van de geraamde bouwkosten niet dusdanig wil versoberen in de opzet van het gebouw dat de financiële kaders alsnog gehaald zouden worden. Hierbij moet worden opgemerkt dat Hoonhorst zich zelf 'nauwelijks herkent' in het beeld dat met de evaluatie geschetst wordt.

---

¹⁷ De term 'Hoonhorst' als entiteit binnen het totstandkomingsproces van het Kulturhus wordt vaak in stukken genoemd, maar voor zover wij kunnen achterhalen nergens gedefinieerd. Uitgegaan wordt van een voortzetting van de Werkgroep Kulturhus Hoonhorst met een afvaardiging van de bewoners die actief zijn in de gebouwen die gezamenlijk het Kulturhusconcept zullen uitvoeren.

Op 4 juli 2014 wordt de nieuw gebouwde Potstal geopend en in gebruik genomen.

Uitwerking van plannen: het Kulturhus in brede zin

Parallel aan de ontwikkeling van de plannen met de Potstal vindt het proces van het opzetten van het Kulturhusconcept onder vier daken plaats. Medio 2013 wordt de Stichting Kulturhus Hoonhorst opgericht. Deze stichting heeft tot doel:

Het creëren van meerwaarde uit gezamenlijke voorzieningen, programmering en beheer binnen het Kulturhus concept Hoonhorst, waardoor de instandhouding en versterking van maatschappelijke, sociale en culturele activiteiten in Hoonhorst langdurig gewaarborgd zijn en waardoor de leefbaarheid in stand wordt gehouden dan wel bevorderd.

Er wordt tevens een Commissie Programmaberaad (bestaande uit de eigenaren van de gebouwen) en een gebruikersoverleg (of Commissie Programmering) opgericht. In 2015 wordt een gezamenlijk online reserveringssysteem in gebruik genomen waarin alle ruimtes onder het Kulturhus kunnen worden geboekt.

Kaderstelling

Het kader dat voor Kulturhusen is vastgesteld in de *Notitie grote projecten* heeft ook in Hoonhorst aan de basis gelegen van het plan dat in 2011 is opgesteld. Daarnaast is de kadernota aan het begin van fase 2 zoals hierboven beschreven als kader meegegeven aan de stuurgroep. Over de invulling van de programmering zijn voor zover bekend geen specifieke kaders aan het Kulturhus Hoonhorst meegegeven. Hierbij geldt dus ook dat de algemene beleidskaders zoals beschreven in hoofdstuk 2 van kracht zijn maar geen lokale invulling daaraan gegeven is.

3.4.3 Beschrijving huidige situatie

Bestuur en organisatie

Binnen de Stichting Kulturhus Hoonhorst is een overkoepelend bestuur actief, naast vier afzonderlijke besturen voor de vier locaties die onder het Kulturhus vallen. Het overkoepelend bestuur is verantwoordelijk voor het 'het creëren van meerwaarde uit gezamenlijke voorzieningen, programmering en beheer binnen het Kulturhus concept Hoonhorst'. Daarvoor wordt onder meer het volgende getracht:¹⁸

- a. zorg te dragen voor optimaal programmabeheer en ten behoeve van de locaties behorende Kulturhusconcept, alsmede de organisatie, coördinatie, afstemming en publiciteit daaromtrent;
- b. zorg te dragen voor het gemeenschappelijk facilitair beheer;
- c. fondsen te werven;
- d. verdere handelingen te verrichten die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

¹⁸ Verantwoording Kulturhus Hoonhorst 2018, 31 mei 2019

De eigenaren van de locaties hebben met de stichting een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Elke locatie heeft ook een eigen bestuur dat zelfstandig de programmering van de locatie regelt.¹⁹ De locatiebesturen hebben geen afvaardiging in het overkoepelend bestuur. Er moet dus overleg plaatsvinden tussen de besturen, en informatie-uitwisseling of afstemming is niet vanzelfsprekend vanuit de organisatiestructuur.

Naast de het overkoepelend bestuur zijn er ook twee overkoepelende commissies die elk een eigen rol hebben:

- De Commissie Programmaraad bestaat uit vertegenwoordigers van de stichting en de eigenaren van de locaties. Deze commissie is belast met het periodieke overleg over de inhoudelijke programmering en aanbidding van diensten vanuit het Kulturhus. De commissie toetst de programmering en dienstverlening ook aan de doelstelling van de stichting.
- De Commissie Programmering, ook wel gebruikersoverleg genoemd, bestaat uit vertegenwoordigers van de vaste huurders van de gebouwen. Deze commissie doet voorstellen voor (uitbreiding van) de programmering en activiteiten binnen het Kulturhus.

Subsidie

De stichting krijgt via de gemeente voor de duur van 5 jaar een jaarlijkse provinciale Kulturhus-subsidie²⁰. Hiervan worden onder meer de vergoedingen voor programmabeheer betaald en daarnaast wordt bijgedragen aan evenementen die binnen het Kulturhus worden opgezet (lezingen, Kinderboekenweek, etc.).

Gebruikers

Op basis van de beschikbaar gestelde documentatie is het niet mogelijk om een goed overzicht te krijgen van alle gebruikers van de locaties van het Kulturhus. Wel is belangrijk om vast te stellen dat Saam Welzijn en de bibliotheek in elk geval gebruik maken van het Kulturhus. Voor wat betreft de bibliotheek geldt dat de plaatselijke collectie in beheer is gegeven van het lokale Anjerpunt het en dus niet om een vestiging van de bibliotheek. Saam Welzijn verzorgt activiteiten op de Kulturhuslocaties maar heeft geen kantoor in Hoonhorst.

Verder is bekend dat in de Potstal een voetbalvereniging en een tafeltennisvereniging permanente huurders zijn. De kantine wordt gebruikt door de jeugdsoos. In de multifunctionele ruimte worden diensten verleend door een fysiotherapeut, een logopedist en een diëtist. Voor de overige locaties is geen goed beeld verkregen van de vaste gebruikers.

Programmering

Ook van de programmering van activiteiten is geen goed, actueel beeld verkregen.

3.4.4 Ervaringen

We hebben voor dit onderzoek geen interview kunnen uitvoeren met een van de besturen binnen het Kulturhus. Ook de gebruikers hebben we niet gesproken over hun ervaringen met het Kulturhus in de praktijk. Hierdoor wijkt de beschrijving van de ervaringen af van die bij andere casestudy's. We beperken onze beschrijving tot de belangrijkste bevindingen in een onderzoek dat door bureau Anno.nu in opdracht van de stichting is uitgevoerd. Hierin staat zeer relevante informatie met betrekking tot de huidige situatie omtrent het Kulturhus in Hoonhorst. Uit het rapport blijkt dat het huidige Kulturhus zeer decentraal georganiseerd is.

¹⁹ Uit de stukken wordt niet duidelijk wat de relatie is tussen eigenaren van de locaties en de besturen. Waarschijnlijk is hier sprake van grote overlap of zijn dit identieke identiteiten, maar dit is ons niet duidelijk geworden.

²⁰ Volgens de verantwoording over 2018. Dit is het meest recente cijfer dat wij hebben gekregen.

Zo zijn niet de besturen van de locaties verantwoordelijk, maar de gebruikers. Deze gebruikers zijn praktisch gezien gericht op de eigen activiteiten en hebben daarom weinig aandacht voor eventueel gezamenlijke activiteiten, in elk geval met gebruikers van andere activiteiten.

Ook op bestuurlijk niveau binnen de stichting is er weinig sprake van samenwerking of gezamenlijke programmering. De locaties hebben onderling nauwelijks contact; de samenwerking wordt als minimaal omschreven. De besturen zien voor zichzelf een faciliterende rol naar de gebruikers van hun locaties toe, maar geen rol in het overkoepelende bestuur. Eerder stelden we al vast dat er geen sprake is van afvaardiging van de decentrale besturen in het overkoepelende bestuur. Dit alles heeft ook zijn weerslag op het overkoepelende bestuur: zij zijn zoekende naar hun rol en vinden het daarbij 'lastig om de juiste stappen te zetten en activiteiten uit te voeren'. Positief is wel dat de partijen binnen het Kulturhus positief zijn over de mogelijkheden tot verbetering van samenwerking, en ook de meerwaarde van die samenwerking wel zeggen te zien.

Bovenstaande is een beschrijving van de stand van zaken in maart 2021. Dit rapport is geschreven als startpunt voor een traject waarin wordt nagedacht over hoe verdere samenwerking te bewerkstelligen is en wat de rol van het overkoepelend bestuur daarbij zal worden. Naar verwachting zullen medio 2021 stappen gezet worden die bij het opstellen van dit rapport nog niet meegenomen kunnen worden.

3.4.5 Korte slotbeschouwing

Het Kulturhus in Hoonhorst is sinds de oriënterende fase een Kulturhus met een sterk afwijkende structuur; in plaats van te kiezen voor één locatie waarin alle gebruikers gezamenlijk gehuisvest zijn, is gekozen voor een 'Kulturhus onder vier daken'. Met het oog op de Kulturhusgedachte van het gezamenlijk optrekken van gebruikers en partners om zo (ook) activiteiten aan te bieden die de meerwaarde van samenwerking benutten, is dat een opmerkelijke keuze geweest. Vanuit de historie van de Kulturhuslocaties en de situatie ten tijde van de verkenningfase is de keuze wellicht te begrijpen, maar tegelijk moet worden geconstateerd dat bij die keuze veel aandacht geschonken moet worden aan het optimaliseren van die samenwerking. Op zijn minst kan men stellen dat deze samenwerking minder makkelijk tot stand komt dan in Kulturhusen waar de gebruikers elkaar wél op natuurlijke wijze treffen in hun dagelijkse praktijk.

Uit het recent verschenen onderzoek van Anno.nu blijkt bovendien dat niet alleen qua locaties, maar ook qua organisatie sprake is van een sterk decentraal georganiseerd geheel. Er bestaan nog steeds vijf besturen die naar eigen zeggen de samenwerking als 'minimaal' ervaren. De hoofdverantwoordelijkheid voor de programmering ligt ook nog eens niet bij de decentrale besturen, maar bij de gebruikers van de locaties. Tussen de personen die de Kulturhusgedachte binnen de organisatie bewaken (het overkoepelend bestuur) en degenen die die gedachte ten uitvoer zouden moeten brengen zit dus grote afstand in de organisatie.

Al met al stellen we vast dat het Kulturhusconcept in Hoonhorst nog niet optimaal uitgedragen wordt. Dit wordt bemoeilijkt door de fysieke opzet van het Kulturhus onder verschillende daken, maar ook organisatorisch zijn er kansen om hierin verbetering aan te brengen. Het is positief dat ook de betrokken partijen binnen het Kulturhus deze kansen zien, en ook de meerwaarde van het vergroten van samenwerking onderkennen.

3.5 De Mozaïek – Lemelerveld

3.5.1 Inleiding

Kulturhus De Mozaïek in Lemelerveld is op 9 juni 2004 geopend als één van de eerste Kulturhusen in Nederland. De Mozaïek biedt onder andere ruimte aan meerdere (vergader)zalen (variërend in capaciteit van 7 tot 100 personen), een bibliotheek, een jeugdsoos, een sociaal eetcafé, de kinderopvang en tal van andere partners.

Voor dit onderzoek zijn de evaluatie van het Kulturhus in 2009, de visie en ambitie van het Kulturhus, de statuten van de Stichting Kulturhus De Mozaïek, recente bestuursverslagen en de voorlopige activiteitenkalender voor 2021 bestudeerd. Daarnaast hebben wij gesproken met het bestuur en het beheer van het Kulturhus, en met medewerkers van de bibliotheek, Saam Welzijn, de kinderopvang, Carinova en een logopediste.

3.5.2 Geschiedenis

Rond het jaar 2000 kampten verschillende instellingen in Lemelerveld met een tekort aan ruimte en/of een verouderde huisvesting.²¹ In samenwerking met de gemeente werd een werkgroep opgericht om het tekort aan ruimte en/of een verouderde huisvesting op te lossen. Dit resulteerde in de realisatie van een nieuwe gebouw: het Kulturhus de Mozaïek. De gemeenteraad van Dalfsen heeft in 2003 voor de bouw en inrichting van het Kulturhus een krediet beschikbaar gesteld van afgerond € 1,9 miljoen.²² Kort voor het moment dat het gebouw in gebruik is genomen is een nieuwe stichting (stichting Kulturhus de Mozaïek) opgericht voor de exploitatie en het beheer van het gebouw. Stichting Kulturhus de Mozaïek heeft daarnaast de verdere uitwerking van de Kulturhusfilosofie tot doel, bijvoorbeeld via programmering van gezamenlijke activiteiten.²³ Bij de start heeft de stichting een bruidsschat meegekregen van € 25.000. Daarnaast ontving de stichting voor de verdere uitwerking van de Kulturhusfilosofie een jaarlijkse subsidie van ongeveer € 16.000 (€ 10.000 voor gezamenlijke activiteiten en € 6.000 voor beroepsmatige ondersteuning).²⁴

Kaderstelling

Voor zover bekend is er geen centraal kaderstellend document voor Kulturhus de Mozaïek. De verleende subsidies voor de oprichting van het Kulturhus bevatten geen inhoudelijke eisen. Wel is er naast bovenstaande bedragen naar aanleiding van het evaluatierapport Kulturhus de Mozaïek in 2009 besloten om voor de verdere uitwerking van de Kulturhusfilosofie een eenmalig bedrag beschikbaar te stellen van € 30.000. Dit onder de voorwaarde dat de plannen zouden worden uitgewerkt in overleg met de vaste gebruikers. Van het beschikbaar gestelde bedrag van € 30.000 kwam € 10.000 ten laste van de reguliere subsidie voor gezamenlijke programmering.²⁵

Voor de definitie van de Kulturhusfilosofie wordt verwezen naar de kadernota *WMO: Mee(r)doen in Dalfsen, WMO beleidskader gemeente Dalfsen 2008-2011*. Hierin wordt benoemd dat de activiteiten in het Kulturhus alles te maken hebben met de leefbaarheid in de kern Lemelerveld. De gemeente gaat uit van de kracht en de sociale samenhang in de kern als

²¹ In de oude Mozaïek, een tijdelijk houten gebouw, waren Stichting Welzijn Ouderen Lemelerveld, peuterspeelzaal Bibelebons, Speel-o-theek De Mozaïek, Landstede Welzijn Lemelerveld en Jongerensoos Jump-Inn gezamenlijk gehuisvest. Naast de oude Mozaïek was muziekvereniging Polyhymnia gehuisvest in een semipermanent gebouw. De bibliotheek zat in een eigen gebouw aan de Kerkstraat, kinderopvang/buitenschoolse opvang 't Ukkie was tijdelijk gehuisvest in school de Doktersbrug aan de Lemelerveldseweg en de EHBO maakte tijdelijk gebruik van de H. Hartschool. Ook het servicepunt van de gemeente en de politiepost hadden een tijdelijk onderkomen.

²² Evaluatierapport Kulturhus de Mozaïek

²³ Bestuur verslag 2019 Kulturhus De Mozaïek

²⁴ Evaluatierapport Kulturhus de Mozaïek, p.3-4

²⁵ Besluitenlijst van de openbare vergadering van de Raad van de gemeente Dalfsen, dd. 29 juni 2009

het gaat om de leefbaarheid. Vanuit deze visie is het van belang dat er op kernniveau voortdurend geïnvesteerd wordt in een sterk maatschappelijk voorzieningenniveau. De Kulturhusfilosofie levert een belangrijke bijdrage aan een sterk maatschappelijk voorzieningenniveau. Hierbij moet continu aandacht bestaan voor de vraag: hoe kun je met de betrokkenen instellingen elkaar versterken en de plaatselijke bevolking optimaal bedienen? Vanuit deze visie ondersteunt de gemeente het Kulturhusmodel. In financiële zin en in beleidsmatige zin. De gemeente zal echter niet de uitvoerende rol op zich nemen. Deze rol wordt overgelaten aan stichting Kulturhus de Mozaïek en de vaste gebruikers.

Opvallend is vervolgens dat uit de gevoerde gesprekken met het beheer en bestuur blijkt dat de gemeente van mening is dat het Kulturhus niet langer een uitvoerende rol heeft. In gesprekken met de gemeente is vanuit het college bij het bestuur aangegeven dat de uitvoering bij de aanwezige gebruikers dient te liggen. Sindsdien heeft (het bestuur van) het Kulturhus een meer initiërende rol. Dit is de aanleiding geweest om de ambitie te herschrijven in 2019. Dit document is geschreven vanuit de gedachte waar het bestuur initiërend werkt en de gebruikers het uitvoerende werk verrichten.

3.5.3 Beschrijving huidige situatie

Bestuur en organisatie

Het bestuur van de stichting Kulturhus de Mozaïek bestaat uit twee bestuursleden, een penningmeester, een secretaris en een voorzitter. Momenteel zijn de functies van de twee bestuursleden en de secretaris vacant. Het bestuur stelt zich statutair ten doel de Kulturhusfilosofie te implementeren. Dit houdt volgens hen concreet in dat het bestuur zich inspant om met zo veel mogelijk partijen samen te werken om de leefbaarheid op sociaal en cultureel terrein te waarborgen en/of te verbeteren. De Kulturhusfilosofie wordt mede geïmplementeerd doordat het bestuur in de huurcontracten met de participanten hierop ingaat. Door dit huurcontract te tekenen onderschrijven participanten de visie omtrent het Kulturhus en verklaart men zich bereid die visie gedurende de looptijd van het contract verder uit te bouwen. Het bestuur heeft ook de verantwoordelijkheid voor het beheer en exploitatie van de gebouwen. Ze wordt hierin bijgestaan door twee beheerders en twee huishoudelijke krachten.²⁶

Er zijn verschillende overlegorganen binnen het Kulturhus. In het overlegorgaan Bestuurlijk Overleg Mozaïek vindt drie maal per jaar afstemming plaats tussen de vaste huurders en het bestuur van de stichting over interne beleidszaken. Ook het financiële en algemene beleid van de stichting staat in deze vergadering op de agenda. Om voldoende draagvlak voor dit beleid te creëren wordt naar voltallige instemming van de vergadering gestreefd. Daarnaast vindt een à twee keer per maand een vergadering plaats met alle betrokkenen die vanuit het Kulturhus werkzaamheden verrichten. Dit is het zogeheten gebruikersoverleg. Hier worden facilitaire zaken afgestemd en wordt besproken wat iedere partner op zijn gebied doet en wat de doelen zijn voor de komende tijd. Gesprekspartners geven aan dat tijdens deze overleggen ook gekeken wordt welke activiteiten gezamenlijk georganiseerd kunnen worden. Er bestaat ook een activiteitencommissie met daarin het beheer en vaste huurders (vertegenwoordiging vanuit kinderopvang, Carinova, Saam Welzijn, Bibliotheek, soms aangevuld met een vrijwilliger die niet direct aan een bepaalde organisatie verbonden is) die verdere zorg draagt voor ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke activiteiten.

Subsidie

²⁶ De twee beheerders zijn elk voor 18uur per week in dienst. (Bestuursverslag 2019 Kulturhus de Mozaïek, p.1)

Uit cijfers die zijn aangeleverd door de gemeente blijkt dat de Mozaïek in de jaren 2018 en 2019 per jaar ongeveer €34.000,- aan subsidies heeft ontvangen vanuit de gemeente.²⁷

Gebruikers

Voor een overzicht van de gebruikers en voorzieningen baseren we ons op de samenstelling zoals beschreven in het in het Bestuursverslag 2019. Op basis van de interviews en de website van Lemelerveld is deze lijst aangevuld met actuele informatie. De groep (structurele) gebruikers in het Kulturhus als volgt samengesteld:

Zorg en welzijn

- Verloskundig centrum Zwanger & Zo
- Thuiszorg Carinova
- Maatschappelijk werk De Kern (Dimence)
- E.H.B.O. Lemelerveld
- Partou kinderopvang
- Saam Welzijn, met jongerencentrum Chillpoint
- Bibliotheek Dalfsen-Nieuwleusen-Lemelerveld

Kunst en cultuur

- Sociaal Eetcafé
- Koffiehus De Kletsmaajoor
- Logopediepraktijk Dalfsen
- Toneelvereniging Plankenkoorts
- Speel-o-theek De Mozaïek

Educatie en informatie

- Huiswerkbegeleiding
- Infopunt
- Plaatselijk Belang Lemelerveld
- Redactie Sukerbiet.nl en Lemelervelder
- Coöperatie Duurzaam Leefbaar Lemelerveld

Programmering

Een groot deel van de programmering bestaat uit het reguliere aanbod van de bovenstaande gebruikers. Deze verzorgen veelal reguliere activiteiten zoals repetities, huiswerkbegeleiding, inloopuren en (zorg)afspraken. Daarnaast zorgt het koffiehuis en het eetcafé voor horecabezoeken. De aanwezigheid van de bibliotheek, Saam Welzijn en andere welzijnsinstanties resulteert daarnaast in activiteiten voor en aanloop van een breder publiek. De kinderopvang zorgt uiteraard ook voor een vaste publieksstroom. Gesprekspartners geven aan dat veel losse (ouderen)activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus, georganiseerd door Saam Welzijn. Voorbeelden van deze activiteiten zijn sjoelen, handwerken, spelletjes en kaarten.²⁸ Ook de bibliotheek is actief, onder andere op het gebied van educatie en digitalisering.

Zoals gezegd bestaat er een activiteitencommissie met daarin het beheer en vaste vertegenwoordiging vanuit de kinderopvang, Carinova, Saam Welzijn en Bibliotheek. De commissie vervult een coördinerende rol bij het invullen van de (gezamenlijke) programmering. De uitvoering van de activiteiten blijft (voornamelijk) een taak van de partners. Het beheer draagt zorgt

---

²⁷ Mozaïek cijfers 2019, p.9.

²⁸ Zie o.a. <https://www.sukerbiet.nl/dorpsagenda/kalender/>

voor de coördinatie, afstemming met deelnemers en publiciteit. De samenwerking tussen gebruikers van het Kulturhus wordt vooral gezocht in minder structurele activiteiten en evenementen. Hierbij zijn vooral de grote huurders die ook deel uitmaken van de activiteitencommissie betrokken. Zo vinden er bijvoorbeeld samenwerkingen plaats tussen de bibliotheek en de kinderopvang vanuit het gezamenlijke doel om kinderen te leren lezen. Samen wordt gekeken hoe ouders gemotiveerd kunnen worden om met kinderen te gaan lezen. Mogelijk wordt er een structureel leesmoment ingepland of een middag gepland waarbij ouders worden uitgenodigd. Een ander voorbeeld van een samenwerking is die tussen Carinova en Saam Welzijn. Vanuit de overlappende doelstellingen vindt er geregeld contact plaats over bijzondere casussen of wordt informatie uitgewisseld waardoor mensen de zorg ontvangen die zij nodig hebben.

3.5.4 Ervaringen

Gebruikers

De gebruikers zijn over het algemeen zeer tevreden over de mogelijkheden die de Mozaïek biedt. Gesprekspartners geven aan dat er waarschijnlijk minder samenwerkingen zouden plaatsvinden wanneer men niet samen in het Kulturhus gevestigd zou zijn. Daarnaast wordt de aanwezigheid en het werk van de beheerders als duidelijke meerwaarde benoemd. Zij kunnen mensen en organisaties met elkaar in contact brengen. Op die manier worden vraag en aanbod makkelijker bijeen gebracht. Daarnaast faciliteert het beheer waar nodig, waardoor activiteiten beter en sneller van de grond komen.

De gebruikers zeggen dat de meerwaarde van het Kulturhus vooral voortkomt uit feit dat de huisvesting onder een dak mogelijkheden biedt. Doordat mensen voor een bepaalde activiteit in het Kulturhus komen, zien zij gelijk wat voor andere activiteiten en faciliteiten beschikbaar zijn in Lemelerveld. Daarnaast ervaren de partners het zelf ook als zeer prettig om bij elkaar in het gebouw te zitten. Hierdoor is een gevoel van saamhorigheid ontstaan en daarmee de behoefte elkaar te versterken en te helpen. De lijntjes zijn kort.

Minder positieve punten die desgevraagd boven tafel komen betreffen het feit dat er met name bij de commerciële partijen niet altijd de uren beschikbaar zijn om bepaalde taken op te pakken bij activiteiten of gezamenlijke activiteiten te organiseren. Hierdoor komt er veel op het bordje van het beheer en vaste partners te liggen.

Bestuur

Het bestuur is over het algemeen ook tevreden over de huidige situatie in het Kulturhus. Als oudste Kulturhus zijn zij gewend "hun eigen boontjes te doppen" en dit gaat hen goed af. Wel wordt benadrukt dat in de afgelopen jaren wel flink wat zaken zijn veranderd. De Mozaïek is het eerste Kulturhus van Dalfsen en trad voorheen meer op als welzijnsorganisatie. De gemeente heeft het Kulturhus hierop teruggefloten. Hieruit volgden gesprekken met de gemeente en sindsdien heeft het Kulturhus meer een initiërende rol waarbij de uitvoering bij de partners is komen te liggen. Dit is de aanleiding geweest om de ambitie te herschrijven in 2019 in lijn met de gedachte dat het bestuur initiërend werkt en dat de partners waarmee wordt samengewerkt het uitvoerende werk verrichten. Volgens het bestuur is dit niet in lijn met de oorspronkelijke insteek vanuit de gemeente, waar het Kulturhus meer als multifunctioneel centrum werd gezien.

Het bestuur stelt dat al vanaf het begin een duidelijke taakomschrijving ontbreekt. Vanuit de gemeente zijn geen duidelijke kaders waaraan een Kulturhus moet voldoen. Het bestuur ziet het zelf als zijn taak om het in Lemelerveld voor iedereen mogelijk te maken om mee te doen

in de samenleving. Hier fungeert het bestuur als verbinder tussen de samenleving en de betrokken partners. Het bestuur weet wat in de kern de behoefte is door te netwerken via scholen, kerken en organisaties zoals plaatselijk belang en heeft geen behoefte aan nadere kaderstelling door de gemeente. Volgens het bestuur ontbreekt bij de gemeente de *feeling* met de kern om beslissingen top-down te kunnen nemen. Als voorbeeld wordt de invoering van het Infopunt genoemd. Het Kulturhus functioneerde al langer als Infopunt, maar vanuit de gemeente kwamen centrale kaders met het idee om in elk Kulturhus een Infopunt te implementeren. Zo kwam er een nieuwe balie en moesten bepaalde zaken ineens anders worden geregeld, terwijl het Infopunt (onder andere noemer) al functioneerde in de Mozaïek.

Het bestuur is in het algemeen tevreden over de relatie met de gemeente. Wel is uitgesproken dat er soms onvoldoende besef bij de gemeente lijkt te zijn dat kernen onderling verschillen en Kulturhusen dan ook niet (altijd) te vergelijken zijn. Het gevoel heerst dat de uitvoeringspraktijk van de Mozaïek in lijn moest worden gebracht met de nieuwere Kulturhusen. Als voorbeeld wordt het oorspronkelijke plan om het Kulturhusgebouw te privatiseren aangehaald. Later werd dit plan losgelaten. De gebouwen van de Trefkoele+ en de Spil zijn inmiddels echter wel in eigendom van de Kulturhusen, waarna volgens gesprekspartners bij de gemeente ook de privatiseringswens bij de Mozaïek ineens weer opspeelde. Gesprekspartners geven aan dat zij dit altijd al wilden, maar dat de gemeente dit tegenhield. Zij juichen de ontwikkeling toe, maar dragen dit voorbeeld wel aan in het kader van de wet van remmende voorsprong.

3.5.5 Korte slotbeschouwing

Dat de Mozaïek het oudste Kulturhus is brengt zowel voordelen als nadelen met zich mee. Waar de ervaring enerzijds zorgt voor een uitgekristalliseerde organisatie met een vaste groep huurders, zorgt de verplichting om het beleid conformeren aan nieuwere Kulturhusen soms voor frictie en onbegrip bij het bestuur. Ondanks dat het bestuur zich meer is gaan richten op het faciliteren van partners en de uitvoering meer bij partners is komen te liggen, lijkt dit niet af te hebben gedaan aan het voorzieningsniveau in Lemelerveld. Binnen het Kulturhus vinden vele verschillende activiteiten plaats, zowel structureel als incidenteel. Ook zijn de activiteiten zeer divers en lijken zij verschillende doelgroepen aan te spreken. Door de aanwezigheid van beheerders en de nabijheid van andere organisaties vinden activiteiten en samenwerkingen plaats die volgens gesprekspartners anders niet of in mindere mate van de grond zouden komen.

3.6 Trefkoele+ Dalfsen

3.6.1 Inleiding

Trefkoele+ is in 2014 ontstaan na een grondige vernieuwbouw van de in 1974 gebouwde sporthal de Trefkoele. De Trefkoele werd uitgebreid tot Kulturhus met een nieuwe sporthal en diverse maatschappelijke functies op het gebied van sport, welzijn, informatie en ontmoeten. Kulturhus Trefkoele+ bestaat uit twee sporthallen en een sportzaal. Daarnaast heeft het Kulturhus meerdere ruimtes waarin ruim vijftien welzijns- en culturele organisaties gevestigd zijn, waaronder de bibliotheek. Ook zijn er ruimtes om een congres, seminar of vergadering te organiseren en is er met het PlusCafé een horecagelegenheid.

Voor deze casestudy zijn documenten bestudeerd over de totstandkoming en de besluitvorming omtrent het Kulturhus. Daarnaast zijn bestuursstukken zoals jaarverslagen en beleidsplannen bestudeerd. Er zijn interviews afgenomen bij het bestuur, en bij de bibliotheek, Saam

Welzijn, een fysiotherapeut, de kinderopvang, de GGD, een volleybalvereniging, een logopediste en een medewerker van een hersenletselbureau.

3.6.2 Geschiedenis

Het beheer van Kulturhus Trefkoele+ is in handen van Stichting Ontmoetingscentrum Dalfsen. Deze stichting vindt haar oorsprong in 1970 en was voorheen ook beheerder van de sporthal de Trefkoele. Het vroegste document dat door ons is bestudeerd en waarin over de Trefkoele+ wordt gesproken is de *Voorjaarsnota 2007*. Hier is een limitatieve lijst opgesteld van projecten waarmee Dalfsen zijn voorzieningen op een hoger niveau brengt. Ook de Trefkoele staat in deze lijst opgenomen. Vervolgens wordt in de *Notitie grote projecten* de toekomst van de Trefkoele+ besproken. Hierbij gaat men in op de binnensportaccommodaties in de Trefkoele+, maar wordt ook de mogelijkheid besproken om bibliotheek, de kinderopvang, de buitenschoolse opvang en de scholen bij de Trefkoele+ te betrekken. Gebruikers die zich zouden vestigen in de Trefkoele+ hebben destijds de mogelijkheid gehad om mee te denken over de bouwtekeningen, de ruimte-indelingen en de opzet en indeling van praktische ruimten.

Uiteindelijk vond in 2014 een (ver)nieuwbouw van de Trefkoele+ plaats. Hierbij werden de al bestaande sportaccommodaties verbeterd en uitgebreid. Daarnaast zijn de faciliteiten aangelegd voor de huisvesting van een groot aantal sociaal-maatschappelijke en culturele organisaties, onder meer door de bibliotheek in de vernieuwde Trefkoele+ onder te brengen. Gesprekspartners geven aan dat bij de vernieuwbouw veel bezuinigd is op voorzieningen, mede vanwege de eis dat er geen sprake mocht zijn van een exploitatietekort. De luchtbehandeling/ventilatie is bijvoorbeeld uit het oorspronkelijke voorstel gehaald en niet gerealiseerd.

In een in 2017 uitgevoerde *Imago- klanttevredenheidsonderzoek* werd de klimaatbeheersing vervolgens als 'onvoldoende' beoordeeld. De Trefkoele+ heeft in 2018 uit eigen vermogen een investering gedaan van € 350.000 voor een nieuw klimaatbeheersingssysteem.

In een evaluatieonderzoek, de *Evaluatie de Trefkoele+ (2019)*, is vastgesteld dat de Trefkoele+ niet meer voldoet aan de wensen van de huurders. Het herinrichtingsplan zou ongeveer € 400.000 kosten en vooral bouwkundige aanpassingen aan de indeling omvatten. Op 26 april 2021 heeft de gemeenteraad besloten (voorlopig) niet in te stemmen met het herinrichtingsplan.

Kaderstelling

Ook bij dit Kulturhus zijn in alle documenten steeds de kaders aangehaald zoals vastgesteld in de Notitie Grote projecten die bij de Voorjaarsnota van 2008 was gevoegd. Daarnaast zijn er aanvullende kaders gesteld in de Visie op Kulturhus de Trefkoele+. Naast de bestaande kaders uit de *Notitie grote projecten* zijn hierin de volgende kaders opgenomen:

- Er moet geïnventariseerd worden wie, dus welke partijen, er meedoen;
- er voldoende ruimte voor sport moet komen;
- de nieuwe Trefkoele+ moet toekomstbestendig en duurzaam zijn;
- er een goede projectleider op gezet dient te worden;
- er ruim voldoende parkeergelegenheid moet zijn;
- er een uitgebreid financieel plan moet komen, er mag geen sprake meer zijn van een exploitatietekort
- er een go or nog go moment voor de raad ingebouwd moet worden.

Tijdens de afronding van fase 2 stelt de raad op 27 mei 2013 in een motie²⁹ vast dat het project Trefkoele+ niet voldoet aan de kaders. Om welke kaders het gaat wordt niet nader gespecificeerd. Uit de motie valt echter wel af te leiden dat de raad nadrukkelijk inzet op het aanstellen van een programmamanager en het vergroten van het draagvlak door de gebruikers meer te betrekken. Het lijkt hier dus voornamelijk te gaan om de kaders ‘het stimuleren van samenwerking’ en ‘draagvlak voor de plannen bij gebruikers’. Ook stelt de raad in zijn motie dat er gebouwd dient te worden conform bestekken, slechts onvermijdelijk meerwerk dient daaruit bekostigd te worden en om zaken als vierkante meters en extra voorzieningen te realiseren dient eerst de raad geïnformeerd te worden. Voor het gebouw de Trefkoele+ stelt de raad bij besluit van 27 mei 2013 wel een krediet beschikbaar gesteld van € 8 miljoen.

Als gevolg van de Evaluatie de Trefkoele+ (2019) is een ontwikkelmeter opgesteld als hulpmiddel voor het meten van het functioneren van het Kulturhus. Hierin worden vier doelen voor het Kulturhus gesteld, namelijk:

- Verbeteren van de leefbaarheid in dorpen en kernen
- Vergroten van de sociale samenhang
- Verbinden en stimuleren
- Draagt bij aan maatschappelijke participatie van inwoners

Ook worden er zes toetsingscriteria opgesomd waaraan bovenstaande doelen kunnen worden gemeten

- Zichtbaarheid: Laten zien wie we zijn en wat we doen, het zichtbaar maken van de activiteiten en het aanbod in het Kulturhus.
- Levendigheid: Er gebeurt veel in het Kulturhus, er is sprake van reuring, veel bezoekers, ontmoeting, verkeer en verblijf in de centrale en verbindende ruimten.
- Financiën/exploitatie: Er is sprake van een gezond bedrijf met een lange termijn visie. Dit vertaalt zich in een meerjarenplan en een kostendekkende exploitatie.
- Programma: Het aanbod (programmering) beantwoordt aan de behoefte vanuit de bewoners, ook wordt geanticipeerd op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Het aanbod voegt iets toe, het is een gemis als het Kulturhus er niet is.
- Flexibiliteit –toekomstgerichtheid: Zowel het programma als de ruimten in het Kulturhus bieden de mogelijkheid bij te sturen in antwoord op een veranderde vraag of behoefte. Er is ruimte voor nieuw(e) en ander(e) gebruik(ers).
- Bijdrage aan beleidsdoelen van de gemeente: Het Kulturhus draagt bij aan de realisatie van beleidsdoelen van de gemeente (lokaal maatwerk).

3.6.3 Beschrijving huidige situatie

Bestuur en organisatie

Het beheer van Kulturhus Trefkoele+ is in handen van Stichting Ontmoetingscentrum Dalfsen. Het bestuur van de stichting bestaat uit zeven personen. Een bedrijfsleider is verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de Trefkoele+. De bedrijfsleider treedt tevens op als programmamanager. In totaal zijn 10.1 fte's in dienst voor het beheer, financiën, onderhoud en aansturing van de Trefkoele+. Het bestuur van de Trefkoele+ houdt eens per maand een reguliere bestuursvergadering. Daarnaast vindt regelmatig in kleiner verband en in wisselende samenstelling overleg plaats over specifieke onderwerpen. Ook is er tussentijds regelmatig overleg tussen het bestuur en de bedrijfsleider over lopende zaken.

²⁹ Een korte en gemotiveerde verklaring van de raad, waarmee een oordeel, wens of verzoek aan het college of de raad wordt uitgesproken.

In 2019 heeft het bestuur een beleidsplan opgesteld voor de jaren 2019-2022. Hierin zijn de missie, visie, ambities, speerpunten en beleidsvoornemens van het Kulturhus vastgelegd. Hierin is de ambitie vastgelegd dat de Trefkoele+ in 2022 *'the place to be'* of, met andere woorden, dé huiskamer van Dalfsen is. Vorderingen worden inzichtelijk aan de hand van begrotingen en jaarverslagen. Op deze wijze wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid.

De programmamanager heeft als taak om ideeën voor gezamenlijke activiteiten te ontwikkelen. Hierbij worden de wensen en behoeftes van de bezoeker en gebruikers als uitgangspunt genomen. De programmamanager staat als het ware tussen de verschillende partijen in en brengt vraag en aanbod samen. Een medewerker van de bibliotheek functioneerde tot 2018 als programmamanager. Naast het feit dat deze rol niet past bij een bibliotheek, was volgens gesprekspartners deze verdeling onhandig, gezien het feit dat hetgeen dat bedacht werd vervolgens afgestemd moest worden met de bedrijfsleider van de Trefkoele+. De Trefkoele+ heeft de functie toen overgenomen; de bedrijfsleider is nu tevens programmamanager. De Trefkoele+ heeft voor twee jaar extra middelen van de gemeente ontvangen om dit verder te ontwikkelen (zie subsidie).

Binnen de Trefkoele+ is een participatiewerkgroep opgezet, genaamd het Trefteam. In het kader van het Trefteam vinden regelmatig bijeenkomsten plaats waarbij vertegenwoordigers van gebruikers die in Trefkoele+ zijn gehuisvest overleg plegen over mogelijkheden om gezamenlijke activiteiten te ontwikkelen en activiteiten op elkaar af te stemmen. Het streven is om dit overleg om de zes weken te laten plaatsvinden. Het bestuur zit de vergadering voor en de bedrijfsleider zit hier ook bij. Daarnaast worden binnen de Trefkoele+ partnerlunches georganiseerd. Het doel van deze partnerlunches is dat de partners elkaar op een informele manier kunnen leren kennen en er eventueel spontane ideeën ontstaan. Afgelopen jaar zijn de partnerlunches niet doorgegaan vanwege Covid-19.

Subsidie

De kosten van de Trefkoele+ worden naast de horeca-inkomsten, de vaste en incidentele verhuur voor een belangrijk deel ook gedekt uit een vaste subsidiebijdrage van de gemeente.

Voor het jaar 2019 is de (aanvullende) subsidie voor het gevoerde programmamanagement niet toegekend door de gemeente. Naar aanleiding van de evaluatie in 2019 is in de raadsvergadering van 25 maart 2020 toch besloten de subsidie te verhogen met € 25.000. Hoeveel subsidie de Trefkoele+ jaarlijks ontvangt hebben we niet kunnen vaststellen op basis van de aangeleverde documenten.

Gebruikers

Voor een overzicht van de gebruikers baseren we ons op de lijst die is opgenomen in het jaarverslag 2019, aangevuld met actuele informatie van de website uit interviews. Daaruit blijkt dat de groep (structurele) gebruikers in het Kulturhus als volgt is samengesteld:

Sport en bewegen

- ASC Gym en Dance
- BC trefzeker
- Biljartvereniging de Trefkoele
- Dalvo volleybal

- Hands-up
- Judo Kwai Dalfsen
- Karatevereniging Wado Yu
- Sporten zonder ballast
- Zero Freerunning

Zorg en welzijn

- De Kern
- Doomijn
- EHBO vereniging Hoonhorst-Dalfsen
- Gastouderbureau Dalfsen
- GGD Ijselland
- Humanitas
- Logopedie Pluspunt
- Mindfit
- Saam Welzijn
- Silvia Kogelman fysiotherapie
- Vluchtelingenwerk Oost Nederland

Kunst en cultuur

- Bibliotheek Dalfsen
- Bridge Sociëteit Dalfsen
- Cultureel café Dalfsen
- Historische kring Dalfsen
- Muziekschool Pianoforte
- Salonorkest Spoom
- Studio SES
- Vrouwen van nu
- De vogelvriend Dalfsen

Educatie en informatie

- Landstede
- Infopunt

Programmering

Het grootste deel van de programmering bestaat uit het reguliere en individuele aanbod van gebruikers. Zij verzorgen reguliere activiteiten zoals, trainingen, repetities en bijeenkomsten voor hun leden. De bibliotheek, Saam Welzijn en andere welzijnsinstanties bedienen een breder publiek, zowel met incidentele als reguliere activiteiten. Ook zorgen gebruikers zoals de logopedie, Humanitas en de fysiotherapeut voor inloop door bezoek- en behandelafspraken.

Voor wat betreft de gezamenlijke programmering spelen de al eerder aangehaalde programmanager en het Trefteam een belangrijke rol. Gebruikers geven met betrekking tot het Trefteam aan de overleggen nuttig te vinden. Dit is vaak de plek waar men nader tot elkaar komt betreft het gezamenlijk optreden. Een goed voorbeeld van een structurele samenwerking is de samenwerking tussen de bibliotheek, de kinderopvang en het consultatiebureau van de GGD met het project BoekStart. Hierbij worden boeken in een kleine koffer aangeboden bij de geboorte van een kind.

Verder vinden er vooral incidentele en vraaggestuurde samenwerkingsmomenten en contacten plaats. Hierbij speelt de nabijheid van andere gebruikers en de bestaande contacten door informele ontmoetingen en het Trefteam een grote rol. Als voorbeeld van een incidentele samenwerking worden de jaarlijkse nationale voorleesdagen genoemd. De bibliotheek werkt op dit punt samen met de kinderopvang om ouders en kinderen aan te sporen tot lezen. Andere voorbeelden zijn het betrekken van de logopedist bij het taalpunt in de bibliotheek, doorverwijzingen tussen de logopedist, de GGD en de kinderopvang en het geven van zindelijkheids-trainingen door de GGD op de kinderopvang. Daarnaast hebben het maatschappelijk werk, het ouderenwerk en een aantal paramedische activiteiten in zijn algemeenheid nauwe betrokkenheid met elkaar.

Gebruikers geven wel aan dat de ene partner meer betrokken is dan de ander. Vooral bij grote organisaties is er minder ruimte voor samenwerking en gezamenlijke programmering. De medewerkers willen wel, maar krijgen er geen uren voor. Echter zijn hierop ook uitzonderingen, zoals de kinderopvang. In het algemeen worden (deels) overlappende doelen als belangrijkste voorwaarde gezien voor samenwerking door en tussen gebruikers.

3.6.4 Ervaringen

Gebruikers

De gebruikers zijn over het algemeen tevreden over de mogelijkheden die het Kulturhus biedt. Zij stellen dat het bestuur en het beheer van de Trefkoele+ veel faciliteert. Het feit dat Trefkoele+ vaste medewerkers in dienst heeft wordt als positief ervaren. Werknemers en beheerders worden door meerdere partners omschreven als behulpzaam en meedenkend. Problemen kunnen dan ook veelal snel worden opgelost.

Verder noemen de gebruikers voornamelijk de huisvesting onder een dak van toegevoegde waarde voor de dagelijkse praktijk. Er zijn veel formele ontmoetingen zoals bijvoorbeeld de partnerlunch en de participatiewerkgroep. Daarnaast benadrukken gebruikers het nut van de vele informele ontmoetingsmomenten. Doordat gebruikers elkaar zowel formeel als informeel spreken houden zij elkaar op de hoogte van plannen en weten zij elkaar te vinden als er activiteiten zijn. Op deze manier wordt er goed gebruik gemaakt van elkaars kennis en kunde.

Waar sommige gebruikers minder tevreden over zijn is de inrichting van het gebouw. Enkele kantoren en activiteiten kunnen volgens hen beter worden verplaatst. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de GGD en ouderenactiviteiten die vanuit Saam Welzijn worden georganiseerd. De GGD zit momenteel op de eerste verdieping gevestigd. Ook de ouderenactiviteiten vinden op de eerste verdieping plaats. Het zou volgens hen voordeliger zijn om beneden gevestigd te zitten, voornamelijk vanwege de toegankelijkheid voor bijvoorbeeld bezoekers met kinderwagens en ouderen.

Een ander gehoord punt is dat het gebouw momenteel geen ontmoetingen faciliteert. Wanneer bezoekers voor een bepaalde activiteit in het Kulturhus komen, zien zij niet gelijk wat voor andere activiteiten en faciliteiten beschikbaar zijn in Dalfsen. Dit komt volgens gebruikers omdat bepaalde activiteiten slechts in bepaalde delen van het gebouw plaatsvinden. Mensen die komen sporten zien bijvoorbeeld niet wat het Kulturhus nog meer te bieden heeft als gevolg van de indeling van het gebouw.

De sportorganisatie waarmee is gesproken stelt dat er voor hun weinig veranderd ten opzichte van de situatie voor de Trefkoele+. Ook voelen zij een zekere afstand tot het (bestuur van) het Kulturhus. Waar het gaat het aanschaffen van materiaal of trainingstijden voelen zij zich niet

altijd gehoord. Ook worden er geen activiteiten met andere partners georganiseerd. De Trefkoele+ wordt omschreven als een sporthal met kantine en een mogelijkheid om te vergaderen.

Bestuur

Het bestuur is over het algemeen ook tevreden over de huidige situatie in het Kulturhus. Er zijn de afgelopen jaren veel stappen gezet en de ambitie is om de komende jaren het Kulturhus nog verder te ontwikkelen. Zo kan er volgens het bestuur slimmer omgegaan worden met de verschillende kennis, kunde en middelen van de gebruikers. Ook kan de naamsbekendheid van het Kulturhus worden verbeterd; uit een (mark)onderzoek is gebleken dat veel mensen Trefkoele+ nog primair zien als een sportlocatie. Het bestuur wil hier verandering inbrengen door meer te communiceren over wat er nog meer in de Trefkoele+ te doen is. Ook kaart het bestuur aan dat van belang is dat het Kulturhus beschikt over een geschikte fysieke omgeving om de gezamenlijk opgestelde programmering te bereiken. Om het Kulturhus toegankelijker te maken en beter te laten functioneren is het verplaatsen van een aantal activiteiten en het (deels) opnieuw inrichten van het gebouw gewenst.

Het bestuur is tevreden over de relatie met de gemeente. Wel geven zij aan dat er weinig continuïteit is geweest in de vertegenwoordigende ambtenaren van de gemeente. Er hebben veel wisselingen plaatsgevonden, waardoor het lastig was om te overleggen en duidelijke afspraken te maken. Inmiddels is er als gevolg van een onderzoek een bestuurlijke en ambtelijke werkgroep opgericht en vindt er per kwartaal overleg plaats, waardoor er nu meer zicht is op de wederzijdse doelen en verwachtingen. Ook is er een ontwikkelmeter opgesteld zodat de output van het Kulturhus gemeten kan worden. De ontwikkelmeter kwam voort uit de wens van het bestuur en de gemeente om het beleid te vertalen naar kengetallen om de doelbereiking te kunnen meten. De ontwikkelmeter wordt besproken in het kwartaaloverleg met de gemeente, naar tevredenheid van het bestuur.

De mate waarin vanuit de gemeente kaders worden gesteld wordt als passend ervaren. Het bestuur geeft aan dat de Kulturhusen in de gemeente zelf de mogelijkheid moeten hebben om te kijken hoe zij hun doelen willen bereiken. Dit leidt tot verschillende werkwijzen en dit vereist dan ook steeds een andere aanpak vanuit de gemeente. Het bestuur benadrukt dat een vaste blauwdruk van hoe een Kulturhus haar doelen zou moeten bereiken niet wenselijk is. De kernen en gemeenschappen verschillen onderling met als gevolg dat de Kulturhusen ook verschillen, het concept moet immers bij de gemeenschap passen.

3.6.5 Korte slotbeschouwing

De verbouwing van de Trefkoele heeft geresulteerd in een Kulturhus waar de beoogde doelen van het Kulturhusconcept in grote mate behaald kunnen worden. De organisatie van de Trefkoele+ is de afgelopen jaren richting een professionele organisatie gegroeid. Zo heeft het Kulturhus nu een vaste medewerker op de financiële afdeling, beheer en onderhoud in dienst. De gebruikers voorzien in een breed scala aan structurele, regelmatige en ook incidentele activiteiten. Het grootste deel van de gevestigde gebruikers is van mening dat er voldoende faciliteiten aanwezig ondersteuning aanwezig is. Ook worden zowel de formele als informele overlegmomenten en ontmoetingen als waardevol ervaren. Dit zorgt ervoor dat waar mogelijk gezamenlijk wordt opgetrokken. Wel wordt zowel door gebruikers als het bestuur benadrukt dat een gedeeltelijke herinrichting van ruimten en activiteiten wenselijk is om op deze manier het gebouw functioneler te maken en ontmoetingen te stimuleren.

4 Perspectief van de inwoners

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten van de enquête die is afgenomen onder inwoners van de gemeente Dalfsen. De enquête is uitgezet onder de leden van het burgerpanel. Inwoners van de gemeente Dalfsen kunnen zich vrijwillig opgeven voor dit panel en krijgen dan geregeld uitnodigingen voor digitale vragenlijsten gestuurd over verschillende onderwerpen die spelen binnen de gemeente.

In totaal hebben 792 mensen de enquête gestart. Daarvan bleken er 133 respondenten te zijn die geen enkel Kulturhus bezochten.³⁰ Deze zijn in de verdere analyse buiten beschouwing gelaten. De totale meegenomen respons komt daarmee op 659 respondenten die de volledige vragenlijst hebben ingevuld. Dit vormt een goede basis voor een analyse van de resultaten en het opstellen van een representatief beeld van het perspectief van de inwoners over de Kulturhusen samen. Bij de interpretatie van de respons uitgesplitst naar specifieke Kulturhusen dienen we wel voorzichtig te zijn met het trekken van harde conclusies. Door de kleine aantallen reacties van vooral kleine Kulturhusen dienen deze resultaten vooral als indicatief geïnterpreteerd te worden. Hetzelfde geldt voor de beoordeling van onderwijs en kinderopvang binnen de Kulturhusen: ook hierbij is de respons erg laag.

Bij de vragenlijst is aan de respondenten gevraagd naar de situatie voordat de gevolgen van Covid-19 van invloed werden. Als peiljaar is dus 2019 aangehouden.

4.2 Herkomst respondenten

Om een beeld te vormen van de Kulturhusen waarover de respondenten hun beantwoording invullen, hebben we allereerst gevraagd welk Kulturhus het meest door de respondent wordt bezocht. Deze antwoorden hebben we ook in de verdere analyse van de resultaten gebruikt om de respons op andere vragen te duiden en eventuele verschillen tussen Kulturhusen te analyseren. De beantwoording van de vraag is te vinden in tabel 4.1.

---

³⁰ Een deel van de ontvangers van de uitnodiging zal ook de vragenlijst niet hebben geopend omdat hen uit de tekst van de uitnodiging al duidelijk werd dat de vragen voor hen minder relevant waren als ze geen Kulturhusen bezochten. Hoe groot dit deel is weten we niet. Daarom trekken we ook geen conclusies uit het feit dat 20% van de respondenten aangeeft geen Kulturhus te bezoeken.

TABEL 4.1: HERKOMST VAN RESPONDENTEN

Welk Kulturhus bezoekt u het meest?	Aantal	%
Kulturhus Hoonhorst	33	5%
De Spil in Nieuwleusen	198	30%
De Wiekelaar in Oudleusen	23	3%
De Mozaïek in Lemelerveld	76	12%
De Trefkoele in Dalfsen	329	50%
Totaal	659	100%

We zien dat de verdeling van de respons over de Kulturhusen overeenkomt met de omvang van de kernen en de Kulturhusen zelf. De helft van de respondenten maakt voornamelijk gebruik van de Trefkoele+, 30% van de respondenten bezoekt het vaakst De Spil en de overige drie Kulturhusen verdelen 20% van de respondenten. Bij de Wiekelaar en Hoonhorst zien we met name kleine aantallen respondenten. Dit noopt zoals gezegd tot voorzichtigheid bij de interpretatie van beoordelingen over deze Kulturhusen.

4.3 Gebruik van functies

We hebben de respondenten gevraagd welke functies zij gebruiken en hoe vaak per jaar. Hierbij zijn categorieën gedefinieerd die voor alle Kulturhusen van toepassing zouden moeten zijn, en dus niet specifieke functies, instellingen of verenigingen benoemd. In tabel 4.2 zien we of en hoe vaak men bepaalde (categorieën) functies gebruikt per jaar. In de eerste kolom is te zien of men de functie überhaupt gebruikt, in de volgende kolommen wordt dit gebruik opgesplitst in verschillende frequenties.

TABEL 4.2: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	65%	35%	25%	13%	14%	12%
Sport	47%	53%	19%	6%	5%	17%
Cultuur	54%	46%	47%	5%	2%	2%
Dorpsvereniging	25%	75%	18%	2%	2%	3%
Bijeenkomsten	68%	32%	57%	8%	2%	2%
Horeca	49%	51%	31%	8%	4%	6%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	27%	73%	22%	2%	1%	2%
Informatiepunt gemeente	37%	63%	35%	2%	0%	0%
Onderwijs of kinderopvang	7%	93%	4%	0%	0%	2%

Een aantal zaken valt op. Ten eerste zien we dat de bibliotheek door twee derde van de respondenten gebruikt wordt. Overigens blijkt dat voor alle functies dat het gebruikspercentage vrij hoog ligt. De algemene dorpsverenigingen worden relatief weinig bezocht in de Kulturhusen. Ook de categorie onderwijs en de kinderopvang blijft sterk achter; dit duidt mogelijk op de samenstelling van de respondenten. Bij ouders van schoolgaande kinderen en schoolgaande kinderen zelf zouden we verwachten dat zij veelvuldig gebruik maken van onderwijs in de Kulturhusen waar scholen zijn gehuisvest. Blijkbaar zijn deze groepen ondervertegenwoordigd in de respons.

TABEL 4.3: GEBRUIK VAN FUNCTIES, UITGESPLITST NAAR KULTURHUS

Gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	Totaal	Hoonhorst	Spil	Wiekelaar	Mozaïek	Trefkoele
Bibliotheek	65%	45%	62%	43%	61%	71%
Sport	47%	73%	46%	43%	9%	53%
Cultuur	54%	48%	54%	61%	49%	56%
Dorpsvereniging	25%	58%	19%	48%	36%	22%
Bijeenkomsten	68%	76%	67%	87%	66%	67%
Horeca	49%	76%	47%	61%	14%	55%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	27%	21%	20%	43%	24%	31%
Informatiepunt gemeente	37%	21%	63%	35%	79%	14%
Onderwijs of kinderopvang	7%	15%	5%	4%	7%	7%

Tabel 4.3 presenteert de gebruikscijfers voor verschillende functies uitgesplitst naar Kulturhus. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de eerste kolom in tabel 4.2.³¹ Hier zien we enkele opmerkelijke verschillen. De bibliotheek wordt met name veel bezocht door de respondenten die naar de grotere Kulturhusen gaan. Bij de dorpsverenigingen zien we dat deze in de grote Kulturhusen (De Spil en Trefkoele+) relatief weinig mensen lijken te trekken. Doordat de respons voor 80% bestaat uit bezoekers van deze Kulturhusen verklaart dit het lage gebruikscijfer voor deze verenigingen in tabel 4.2. Ten slotte is het ook opvallend te noemen dat het informatiepunt vooral door bezoekers van de Spil en van de Mozaïek vaak wordt bezocht.

4.4 Beoordeling van de verschillende functies

We hebben de respondenten gevraagd een oordeel te geven over de functies die zij minimaal een keer per jaar hebben bezocht. Van deze cijfers is een gemiddelde berekend, zowel voor alle Kulturhusen samen als per Kulturhus gespecificeerd. Het aantal beoordelingen in de eerste kolom betreft het totaalcijfer. Uiteraard hebben respondenten alleen de functies beoordeeld voor het Kulturhus wat zij bezoeken. In tabel 4.4 zien we de resultaten gepresenteerd.

TABEL 4.4: BEOORDELING VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS

Hoe beoordeelt u de manier waarop het Kulturhus invulling geeft aan de door u gebruikte functies?	Totaal	Hoonhorst	De Spil	Wiekelaar	Mozaïek	Trefkoele
Bibliotheek (410)	8,1	8,0	8,0	7,8	8,4	8,1
Sport (286)	7,9	8,3	7,9	8,3	8,2	7,9
Cultuur (297)	7,5	6,6	7,6	7,2	7,6	7,4
Dorpsvereniging (139)	7,6	7,6	7,5	7,6	8,0	7,5
Bijeenkomsten (378)	7,6	7,5	7,6	7,9	7,6	7,6
Horeca (306)	7,6	7,1	7,4	8,2	7,9	7,7
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn (136)	7,7	7,5	8,0	7,9	7,9	7,6
Informatiepunt gemeente (212)	7,3	7,0	7,3	7,2	7,1	7,6
Onderwijs of kinderopvang (38)	7,7	7,2	8,3	8,0	7,8	7,6
Gewogen gemiddelde	7,7	7,5	7,7	7,8	7,7	7,7

³¹ In bijlage 5 presenteren we ook een aantal tabellen met frequenties voor alle Kulturhusen.

De voornaamste bevinding uit deze cijfers is dat de bezoekers van de Kulturhusen in de gemeente over het algemeen zeer tevreden zijn over de manier waarop invulling wordt gegeven aan de functies. De cijfers verschillen tussen de functies niet veel. De bibliotheek en sportfaciliteiten scoren iets hoger dan de andere functies, maar ook die worden met ruime voldoende beoordeeld.

De verschillen tussen de Kulturhusen zijn ook betrekkelijk klein te noemen. In de laatste rij is een gewogen gemiddelde³² te zien van alle beoordelingen over functies binnen het Kulturhus. We zien dat de beoordelingen over de Kulturhusen over het totaal genomen zeer dicht bij elkaar liggen.

4.5 Effect op de welzijn en leefbaarheid in de kernen

Om het effect van de Kulturhusen op het welzijn van de bezoekers en op de leefbaarheid in de kernen te kunnen meten, zijn acht stellingen aan de respondenten voorgelegd. De reacties op deze stellingen zijn te vinden in tabel 4.5. Bij de interpretatie van deze resultaten moeten we opmerken dat alleen mensen die hebben aangegeven gebruik te maken van de Kulturhusen meegenomen zijn in de respons.³³ Met die kanttekening leveren de stellingen toch een aantal interessante inzichten op.

TABEL 4.5: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (628)	1%	2%	11%	46%	36%	82%	5%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (641)	1%	2%	6%	36%	54%	89%	3%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (606)	7%	17%	35%	22%	11%	32%	8%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (614)	6%	15%	27%	30%	15%	45%	7%
Het feit dat in het Kulturhus verschillende functies onder één dak te vinden zijn, is van toegevoegde waarde. (636)	1%	2%	9%	41%	44%	84%	3%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (614)	5%	12%	33%	30%	13%	43%	7%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (595)	1%	3%	24%	47%	16%	63%	10%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (633)	2%	10%	22%	47%	15%	62%	4%

³² Bij een gewogen gemiddelde telt het aantal scores mee in de berekening. Als bijvoorbeeld voor de bibliotheek twee keer zoveel beoordelingen zijn gegeven als voor cultuur, dan telt het cijfer voor bibliotheken ook twee keer zo zwaar mee in het gewogen gemiddelde.

³³ Dat brengt een afwijking met zich mee: het is aannemelijk dat mensen die nooit een Kulturhus bezoeken bij veel stellingen minder positief zullen zijn over de effecten van het Kulturhus. Deze afwijking is niet te vermijden, omdat de mening van bijvoorbeeld panelleden die de vragenlijst niet hebben geopend of van inwoners die geen lid zijn van het burgerpanel niet te meten is.

Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (508)	1%	4%	26%	36%	11%	47%	23%
---	----	----	-----	-----	-----	------------	-----

Respondenten zijn het in sterke mate eens met de stellingen over toegevoegde waarde voor levendigheid in het dorp en de noodzakelijkheid van het Kulturhus. We zien ook dat ongeveer een derde van de respondenten vaker iets ondernemen door het bestaan van het Kulturhus, en bijna de helft van de respondenten ontmoet vaker mensen en voelt zich meer betrokken bij het dorp of de gemeenschap. Met het oog op de ambities vanuit het gemeentebestuur om de Kulturhusen te laten helpen bij het faciliteren van ontmoeting is dit een goed resultaat te noemen.

Er is brede steun voor de opvatting dat het samenbrengen van functies onder één dak van toegevoegde waarde is. Bijna twee derde van de respondenten is uitgesproken tevreden over de breedte en variatie in het aanbod aan activiteiten. Een vergelijkbaar cijfer komt naar voren voor wat betreft de duidelijkheid over het aanbod aan activiteiten in het Kulturhus. Bij beide stellingen staat ongeveer een kwart van de respondenten hier neutraal in.

TABEL 4.6: STELLINGEN, EENS OF GEHEEL EENS, UITGESPLITST NAAR KULTURHUS

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	(Geheel) eens	Hoonhorst	De Spil	Wiekelaar	Mozaïek	Trefkoele
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is	82%	76%	79%	91%	86%	82%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp	89%	85%	85%	87%	93%	91%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen	32%	48%	25%	52%	36%	33%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen	45%	58%	33%	70%	42%	50%
Het feit dat in het Kulturhus verschillende functies onder één dak te vinden zijn, is van toegevoegde waarde	84%	79%	84%	91%	88%	84%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap	43%	64%	36%	65%	47%	43%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten	63%	61%	62%	70%	62%	64%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus	62%	61%	63%	87%	63%	60%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht	47%	24%	45%	43%	57%	48%

In tabel 4.6 kunnen we de verschillen in reacties op de stellingen zien, uitgesplitst naar de verschillende Kulturhusen. Hiervoor vatten we de respons samen door een optelling te geven van het percentage respondenten dat op een stelling met 'eens' of 'geheel eens' reageerde.

De resultaten liggen over het algemeen dicht bij elkaar. We zien dat de respondenten bij de Wiekelaar het meest positief reageren op de meeste stellingen, maar herhalen daarbij de opmerking dat deze beantwoording met slechts 23 respondenten in deze selectie minder representatief is. De Spil en in mindere mate de Trefkoele+ lijken iets minder vaak dan de andere Kulturhusen in staat om bezoekers vaker dingen te laten ondernemen. Dit kan liggen aan de rol van een Kulturhus in een betrekkelijk grote kern ten opzichte van de rol van een Kulturhus in een kleine kern. In die kleine kernen is het aannemelijk dat het Kulturhus een prominenter rol speelt in het sociale en maatschappelijke leven van de inwoners.

Opvallend is dat ook respondenten die voornamelijk naar het Kulturhus Hoonhorst gaan toch ook de toegevoegde waarde van huisvesting onder een dak erkennen. Mogelijk hebben ze dit geïnterpreteerd in de zin van bijvoorbeeld het infopunt en de bibliotheekbalie die in een pand zijn gevestigd, maar het kan ook zijn dat ze de stelling onderschrijven als wens voor verandering van het nu gesplitste Kulturhus.

4.6 Slotbeschouwing

De resultaten van de enquête zijn vrij eenduidig en positief te noemen. De beoordeling van de invulling van verschillende functies is vrij consistent ruim voldoende tot goed. Tussen de functies zijn wat dat betreft ook vrijwel geen verschillen te ontwaren. Ook tussen de Kulturhusen zijn de verschillen erg klein. Ook over de effecten van de Kulturhusen op leefbaarheid en welzijn in de kernen ontstaat een positief beeld, met wederom kleine verschillen tussen de Kulturhusen.

5 Perspectief van college en raad

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we de visie van het college van burgemeester en wethouders en van de gemeenteraad op de Kulturhusen in Dalfsen. Hierbij kijken we naar de kaderstelling die is gekozen, de relatie tussen de gemeente en de Kulturhusen en de informatiepositie van de raad. De bevindingen in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit twee interviews met de portefeuillehouder Kulturhusen en een groepsinterview met een afvaardiging van de gemeenteraad. Daarnaast zijn elementen meegenomen uit de casestudy's en documentstudie.

5.2 Kaderstelling door het gemeentebestuur

Het college verwacht van de gemeenteraad dat die voor wat betreft de Kulturhusen vooral focust op de beleidsdomeinen die in de Kulturhusen zijn ondergebracht. Met andere woorden: de gemeenteraad moet vooral in staat worden gesteld om beleid te maken op het gebied van onderwijs, sport, kunst en cultuur, maatschappelijk werk en welzijn. De Kulturhusen zijn voor de invulling van dat beleid in de kernen een instrument. De manier waarop de bestuurlijke relaties tussen Kulturhusen en gemeente zijn ingevuld, zijn volgens het college voor de gemeenteraad minder van belang, al is dat wel steeds afgestemd met de raad. De organisatorische en technische invulling van de Kulturhusen is een kwestie van uitvoering en hier hoeft de gemeenteraad niet in te sturen.

De kaderstelling door de gemeente ligt vooral besloten in de vastgestelde beleidsstukken binnen de verschillende beleidsterreinen, zoals beschreven in hoofdstuk 2. Aan de hand van die stukken kan in de raad worden besproken welke richting men wil voor het aanbod van activiteiten, diensten en faciliteiten in de verschillende kernen en de wensen ten aanzien van de leefbaarheid. In die beleidsstukken wordt ook steeds gesproken over de wensen en ambities op het gebied van samenwerking tussen de partners.

Tijdens het groeps gesprek met de gemeenteraad is een vergelijkbare stellingname ten aanzien van de rol van de raad onderschreven. Ook de raadsleden willen niet op de stoel van het college, laat staan op die van de besturen of medewerkers van de (gebruikers van) Kulturhusen gaan zitten. Hoe het Kulturhusconcept door de partijen exact wordt ingevuld wordt en hoe

dat vanuit de gemeente gestuurd wordt is volgens de raadsleden een kwestie van uitvoering en dus niet aan de raad.

De raad heeft wel een visie op de rol van de Kulturhusen binnen de gemeente. Tijdens het groepsinterview met de raadsleden is gebleken dat de ambities met betrekking tot de Kulturhusen breed worden gedragen: 'Idealiter is het Kulturhus het kloppend hart van het dorp of de kern.' Daarbij wordt samenwerking door zoveel mogelijk partijen zeer wenselijk geacht, met de gedachte dat de opbrengsten groter zullen zijn dan de som der delen. Dat zou moeten beginnen bij gezamenlijke huisvesting, waardoor partijen elkaar makkelijker kunnen vinden en de programmering op elkaar kunnen aanpassen. De volgende stap is om ook gezamenlijke activiteiten te ontplooiën. Het wordt als groot voordeel gezien als de organisaties onder één dak gehuisvest zijn. Overigens is de raad van mening dat ook in Hoonhorst meerwaarde wordt gehaald uit het Kulturhus onder meerdere daken, dus dat huisvesting in één gebouw niet een vereiste is. Ook is uitgesproken dat zowel de historie van de (voorlopers van de) Kulturhusen als de kernen zelf onderling sterk verschillen en dat het daardoor niet wenselijk is nu naar één uniform model voor het ideale Kulturhus te willen werken.

De raadsleden onderkennen dat er geen geactualiseerd beleidsdocument is vastgesteld met daarin de ambities en doelstellingen van de raad ten aanzien van Kulturhusen. De *Notitie grote projecten* is het meest recente document en men erkent dat het wenselijk kan zijn om hier als raad nog eens een nieuwe visie over vast te leggen, als concretisering van de breed gedragen standpunten op dit vlak. Dat zou ook houvast kunnen bieden bij het beoordelen en bespreken van de jaarverslagen van Kulturhusen die regelmatig aan de raad worden voorgelegd.

De kaderstelling door de gemeenteraad ten aanzien van de Kulturhusen krijgt nog wel regelmatig vorm wanneer er financiële middelen ter beschikking moeten worden gesteld voor het (tot voor kort) opzetten (bouwen, verbouwen, inrichten) of aanpassen van de Kulturhusen. Recentelijk is bijvoorbeeld de verbouwing van de Trefkoele+ in de gemeenteraad besproken, waarbij het voorstel om hiervoor € 400.000 ter beschikking te stellen niet is goedgekeurd. In de casestudy's zien we ook dat de gemeenteraad in de afgelopen tien jaar regelmatig is gevraagd om (extra) kredieten beschikbaar te stellen voor verschillende Kulturhusen. Dat zijn de enige momenten waarop de gemeenteraad specifiek stuurt op de Kulturhusen zelf en niet op de inhoud van het beleid wat daar wordt uitgevoerd.

5.3 Sturing van en relatie met Kulturhusen

Het aansturen van de (besturen van de) Kulturhusen is een zaak van het college. De gemeenteraad heeft hier niet veel zicht op en wil daar ook niet te veel op sturen. Het college erkent hierbij dat er sterke verschillen bestaan in de manier waarop de bestuursrelaties zijn ingericht. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat er tussen de Kulturhusen ook verschillen bestaan in de juridische opzet van de organisaties en in de manier waarop de eigendomssituatie is ingericht. In sommige gevallen is de gemeente eigenaar van gebouw en/of grond, in sommige gevallen is het Kulturhus zelf eigenaar of zijn er derden die eigenaar zijn van een gebouw. De gemeente heeft verschillende rollen in deze constructies, variërend van stille vennoot in een C.V. tot enkel subsidieverstrekker. Het college heeft aangegeven dat dit vanuit bestuurlijk oogpunt niet een optimale situatie is, maar dat dit een gevolg is van de verschillende historische situaties van waaruit de Kulturhusen zijn ontstaan.

De gesprekken tussen Kulturhusen en het college³⁴ vinden een of twee keer per jaar plaats. Het college benadrukt daarbij dat het vooral van belang is om het goede gesprek te voeren. Vanuit wederzijds begrip kan het best gestuurd worden op de structurele en strategische keuzes die gemaakt worden. Daarnaast zijn er meer formele instrumenten voor sturing zoals het vaststellen van voorwaarden bij het verstrekken van subsidies en het daarover laten verantwoorden. In extreme gevallen zou het ook mogelijk zijn om het bestuur van haar functie te ontheffen. Dit wordt of is echter in de praktijk nog nooit als reële (terugval)optie beschouwd, maar meer als juridische zekerheid ingebouwd in de statuten van de Kulturhusen.

Sturing op de inhoud van het programma-aanbod wordt in belangrijke mate gedaan door overleg met de gebruikers van de Kulturhusen. Vooral met de bibliotheek en Saam Welzijn, twee belangrijke partners die in verschillende vormen in alle Kulturhusen aanwezig zijn, is veelvuldig contact. Hierbij is het niet nodig gebleken ook specifiek afspraken te maken over of te sturen op onderlinge samenwerking tussen de organisaties of met andere organisaties. Deze organisaties zijn van nature al gewend om de verbinding op te zoeken en om veel samen met andere partijen op te zetten.

Ambities

Met het oog op de toekomst is door het college verklaard dat het gezien de historische verschillen niet de ambitie is om de juridische constructies volledig te uniformeren. Wel heeft het college de ambitie om waar mogelijk het eigendom van de gebouwen over te doen aan de Kulturhusen zelf. De gedachte hierachter is om de besturen verantwoordelijk te maken voor het gebouw. Hierdoor ontstaat ook volledige duidelijkheid over verantwoordelijkheden ten aanzien van beheer en onderhoud.

Er zijn bij het college meer ambities op het gebied van uniformering van de relatie met Kulturhusen. Er is een ontwikkelmeter opgesteld waarin de doelstellingen voor Kulturhusen zijn vastgelegd en er is vastgelegd aan de hand van welke indicatoren de situatie in de Kulturhusen kan worden gemeten. Het doel van het gebruik van de ontwikkelmeter is het structureren van de informatievoorziening van de Kulturhusen aan de gemeente. Het is daarbij niet de bedoeling dat Kulturhusen worden afgerekend op de informatie die in de ontwikkelmeter wordt opgevraagd, maar wel een instrument om op een consistente manier een beeld te vormen van de activiteiten in het Kulturhus. Daarmee kunnen Kulturhusen ook onderling vergeleken worden. Op termijn moet het ook mogelijk worden om trends te onderscheiden in de aangeleverde gegevens. De informatie die aan de hand van de ontwikkelmeter op tafel komt kan als startpunt voor de gesprekken tussen Kulturhusen en het college worden gebruikt.

5.4 Informatievoorziening aan de raad

De informatiepositie van de raad beperkt zich hoofdzakelijk tot jaarverslagen vanuit de Kulturhusen. Zoals gezegd is de raad daar over het algemeen positief over. Het leeuwendeel van de beeldvorming over de programmering in de Kulturhusen komt voort uit de rapportages vanuit de verschillende beleidsterreinen die binnen de Kulturhusen ten uitvoer worden gebracht. Dat sluit aan op de positie die de gemeenteraad voor zichzelf ziet weggelegd in deze: de beleidsvorming en sturing zien op de inhoudelijke beleidsterreinen en de Kulturhusen worden als instrument, als randvoorwaarde gezien. Omdat dit hoofdzakelijk een kwestie van uitvoering betreft is de informatiebehoefte over de invulling van Kulturhusen beperkt.

³⁴ Bij de Spil voert de portefeuillehouder financiën het vennotenoverleg met de stichting. Bij de overige Kulturhusen (en ook bij de Spil) gaat het om de portefeuillehouder Kulturhusen.

Toch zijn er wel ambities om de informatievoorziening op dit punt te verbeteren. Tijdens het groepsinterview is besproken dat de timing van de informatievoorziening over de Kulturhusen erg verschillend is. Zodra een jaarverslag of ander belangwekkend document (bijvoorbeeld een opgestelde voortgangsmonitor) beschikbaar is, wordt deze aan de raad gestuurd. Hierdoor is het in de regel zo dat eventuele ontwikkelingen in de Kulturhusen op verschillende momenten worden besproken. Het zou een idee kunnen zijn om deze informatie meer afgestemd en gestructureerd in de raad te agenderen. Zo kunnen ontwikkelingen in de Kulturhusen binnen de gemeente meer in gezamenlijkheid en op een meer gestructureerde wijze worden beoordeeld en besproken. Het gaat hier dan nadrukkelijk niet om een verantwoording naar de raad (die rol blijft voor operationele zaken bij het college), maar wel om het op de hoogte brengen en houden van raadsleden. De frequentie van deze informatiesessies (eens per jaar, of eens per collegeperiode) kan nog nader worden bepaald.

Ook het college heeft zelf ambities uitgesproken ter verbetering van de informatiepositie. Door de ontwikkelmeter breed uit te rollen bij alle Kulturhusen en deze consistent te gebruiken, wil men een informatieproduct aan de raad leveren dat vergelijkingen tussen Kulturhusen mogelijk maakt, waarbij trends en ontwikkelingen beter naar boven komen en toetsing aan eventuele kaders eenvoudiger wordt.

5.5 Beschouwend

College en raad lijken ten aanzien van de Kulturhusen op een lijn te zitten over de invulling, de mogelijkheid tot maatwerk en de rolinvulling door de bestuursorganen. Hoewel er aan kaderstelling specifiek gericht op de Kulturhusen sinds de *Notitie grote projecten* weinig is veranderd, blijkt de destijds gevormde visie nog vrijwel volledig onderschreven te worden. Wel zijn er vanuit zowel raad als college ambities uitgesproken om ook het een en ander aan te passen. Dit geldt voor de aansturing maar vooral voor de informatievoorziening van Kulturhusen naar gemeente en van college naar raad.

6 Toetsing en analyse

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk analyseren we de bevindingen van dit onderzoek. Dit doen we aan de hand van de onderzoeksthema's die voor het onderzoek zijn vastgesteld:

- Onderzoeksthema I: doelen en ambities
- Onderzoeksthema II: uitvoering en resultaten
- Onderzoeksthema III: effectiviteit

6.2 Doelen en ambities

Met de documentstudie hebben we ons een beeld gevormd van het beleid zoals dat is vastgelegd ten aanzien van de Kulturhusen, inclusief bijbehorende doelen en ambities. We stellen vast dat er één belangrijk document is vastgesteld waarin in 2008 al is vastgelegd welke doelen beoogd zijn met het opzetten van Kulturhusen in de kernen: de *Notitie grote projecten* die bij de *Voorjaarsnota 2008* is opgenomen. Hierin zijn enkele inhoudelijke doelstellingen geformuleerd:

6. Het oplossen van accommodatieproblemen waarbij rekening wordt gehouden met een groei van het aantal leden, deelnemers en dergelijke;
7. multifunctioneel en optimaal gebruik;
8. draagvlak voor de plannen bij de gebruikers;
9. het stimuleren van samenwerking tussen de verschillende instellingen en verenigingen;
10. de benodigde ruimten worden gebaseerd op de algemeen aanvaardbare normen zoals bijvoorbeeld voor sport de normen van NOC/NSF;
11. het gaat om voorzieningen voor de langere termijn;
12. behoud van voorzieningen.

Niet alle doelstellingen zijn nu nog relevant als kaders voor de bestaande Kulturhusen. Zo zijn doelstellingen 1 en 3 vooral relevant geweest tijdens de fase van het opzetten van de Kulturhusen. Doelstelling 5 betreft voornamelijk een technisch kader dat bij de (ver)bouw van accommodaties gebruikt is. We voeren daar in dit onderzoek geen toetsing op uit.

Voor de overige doelstellingen constateren we dat deze meer als richtlijn dan als concreet kader kunnen worden getoetst. De doelstellingen zijn vrij algemeen gesteld, geven aan welke kant men op wil(de) met de Kulturhusen en zijn niet uitgewerkt of geconcretiseerd in meetbare criteria. Dat kan verklaard worden doordat de Kulturhusen in verschillende omgevingen

en tegen verschillende achtergronden zijn opgezet. Het zou moeilijk zijn geweest om in 2008 al concretere doelstellingen en criteria te formuleren die voor alle Kulturhusen passend zouden zijn geweest. We moeten echter ook constateren dat aanvullende kaderstelling die toegesneden zou zijn op de lokale situatie later in de processen bij de afzonderlijke Kulturhusen niet tot stand is gekomen. Voor zover er aanvullende kaders zijn gesteld, betrof het met name kaders voor het traject naar het nieuwe Kulturhus toe en niet inhoudelijke kaders over wat het Kulturhus zou moeten doen of zijn.

In paragraaf 2.3 zijn de resultaten van de documentstudie in verschillende beleidsterreinen beschreven. Hier zien we dat regelmatig de ambitie wordt uitgesproken dat ingezet wordt op ontmoeting (zowel van publiek als instellingen en organisaties) en samenwerking. Daarbij wordt het Kulturhus vaak als middel genoemd om deze doelstellingen mogelijk te maken. Concrete criteria (bijvoorbeeld 'minimaal 25% van de activiteiten in Kulturhus A moet door twee of meer instellingen georganiseerd worden') zijn niet gevonden. Uit het gesprek met het college bleek dat dergelijke criteria overbodig worden gevonden: de instellingen zijn al sterk gebrand op samenwerking en zoeken elkaar al veelvuldig op. Ook de raad heeft zich tevreden getoond over de resultaten op het gebied van samenwerking en acht nadere kaderstelling op dat vlak niet nodig.

Concluderend stellen we vast dat de ambities, doelstellingen en eisen aan Kulturhusen en daarin deelnemende partners voor zover die zijn vastgelegd, onvoldoende concreet zijn om de effectiviteit te kunnen monitoren en eventueel bij te sturen. In hoofdstuk 5 is gebleken dat dit grotendeels in lijn is met de roloppvatting die de raad voor zichzelf ziet ten aanzien van Kulturhusen: er is een breed gedragen beeld over wat er in de Kulturhusen bewerkstelligd zou moeten worden maar men wil niet op de uitvoering sturen.

6.3 Uitvoering en resultaten

In hoofdstuk 3 zijn we in vijf casestudy's ingegaan op de huidige situatie bij de Kulturhusen. Voor vier Kulturhusen komt een redelijk consistent beeld naar voren: er wordt in één accommodatie door verschillende partners een breed scala aan activiteiten georganiseerd. In alle Kulturhusen is een vestiging van de bibliotheek gehuisvest en biedt Saam Welzijn activiteiten aan voor verschillende doelgroepen. Onderwijs, kunst en cultuur, sport en maatschappelijke activiteiten zorgen voor structurele reuring in de Kulturhusen, waarbij ook enkele kleine partijen zoals kinderopvang, fysiotherapeuten en logopedisten ruimtes gebruiken en zo bijdragen aan het idee van een ontmoetingsplaats voor de inwoners van het dorp. Ook het informatiepunt dat vanuit de gemeente in samenwerking met andere partijen is opgezet in elk Kulturhus is een vaste waarde in deze gebouwen.

Er zijn ook enkele verschillen in de Kulturhusen. De twee grootste, De Spil en Trefkoele+, bieden veel mogelijkheden ten aanzien van verschillende ruimtes met uitgebreide faciliteiten. Er zijn relatief grote bibliotheekvestigingen met medewerkers gehuisvest en ook Saam Welzijn heeft er kantoren ingericht. Er zijn veel verenigingen die gebruik maken van de zalen en ruimtes, waarbij leden en bezoekers elkaar ontmoeten in de centrale (horeca)ruimtes. In de kleinere Kulturhusen is de schaal soms wat beperkter, waardoor bijvoorbeeld Saam Welzijn geen kantoor heeft (maar wel activiteiten organiseert) en de bibliotheek wordt bemand door vrijwilligers vanuit het Kulturhus zelf. Ook hier blijft het zo dat de ambities ten aanzien van het aanbieden van een breed scala aan activiteiten en faciliteiten behaald worden en dat het Kulturhus een cruciale rol in het dorp of de kern vervult.

In de gebouwen gebeurt ook veel op het gebied van samenwerking. De bibliotheek en Saam Welzijn zijn in alle Kulturhusen aanwezig en trekken vaak samen op bij het vullen van de programmering. Daarbij worden ook andere partijen betrokken indien daar mogelijkheden voor worden gezien. Met de dagbestedingen van InteraktContour wordt geregeld opgetrokken en ook de scholen profiteren van de aanwezige faciliteiten en organisaties. In de Kulturhusen is sprake van gestructureerd overleg tussen gebruikers, waarbij de frequentie wel verschilt. Dit kan jaarlijks of tweejaarlijks zijn, maar in de Spil gaat het om overleg eens per twee of drie maanden. Een breed gehoord geluid vanuit de gebruikers is dat naast de overlegmomenten er vooral ook voordeel wordt ervaren uit het feit dat door de huisvesting in één gebouw laagdrempelig en informeel contact mogelijk is. Daarmee worden ook in de dagelijkse werkzaamheden synergievoordelen ervaren. Al met al zijn alle gesproken gebruikers positief over de ervaringen in de Kulturhusen.

Het Kulturhus in Hoonhorst wijkt sterk af van de anderen: er zijn verschillende gebouwen ('dakken') waarin ruimtes worden gebruikt voor het aanbieden van activiteiten die binnen het Kulturhusconcept passen. Daarnaast is er een decentrale organisatiestructuur met een overkoepelend bestuur en vier besturen van de accommodaties. Uit een onlangs verschenen notitie is gebleken dat binnen deze organisatiestructuur de samenwerking tussen gebruikers moeilijk van de grond komt. Echter, welk effect dit precies heeft op de programmering en dienstverlening in het Kulturhus hebben we niet goed vast kunnen stellen. Ook de ervaringen van de organisaties die vanuit het Kulturhus hebben we niet kunnen meenemen in dit onderzoek.

6.4 Effectiviteit: worden de doelen behaald?

Zoals we in paragraaf 6.2 vast hebben gesteld zijn de doelstellingen en ambities vanuit de gemeente voor de Kulturhusen niet erg concreet geformuleerd en bovendien niet toegesneden op de specifieke situaties in de kernen. Daardoor is het moeilijk om een toetsing van de situatie zoals beschreven in de casestudy's aan de hand van een kader uit te voeren.

Toch valt er wel wat te zeggen over in hoeverre de huidige situatie in lijn is met de het beeld wat de gemeenteraad heeft van wat er in de Kulturhusen zou moeten gebeuren. Dit beeld is namelijk, hoewel niet meer recentelijk vastgelegd, vrij eenduidig. De Kulturhusen moeten een plek van ontmoeting zijn waar door een breed scala aan instellingen en organisaties een programma moet worden aangeboden voor alle inwoners van de kern. Daarbij wordt veel waarde gehecht aan samenwerking tussen de gebruikers en de synergievoordelen die te behalen zijn. Uiteindelijk moeten de Kulturhusen een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de kernen.

In de gesprekken met besturen en gebruikers zien we dat vanuit de vier bestudeerde Kulturhusen zelf erg positief wordt gedacht over het behalen van deze doelen. De samenwerking beperkt zich niet enkel tot het coördineren van ieders afzonderlijk aangeboden activiteiten, maar ook uit het bedenken en uitvoeren van samen opgezette activiteiten. Er wordt goed overlegd, zowel tussen gebruikers als met de besturen, en er is een informele cultuur ontstaan waardoor men elkaar makkelijk weet te vinden voor afstemming en overleg.

In een enquête onder de gebruikers hebben we ook de resultaten van de Kulturhusen voor de kernen kunnen meten. Dit beeld is over het algemeen zeer positief. De beoordelingen over de manier waarop de functies in het Kulturhus worden gerealiseerd worden vrij consistent met

rapportcijfers tussen een 7 en een 8 beoordeeld. We zien dat de respondenten goed te spreken zijn over de bijdrage van de Kulturhusen aan de leefbaarheid in de kernen en dat een groot deel van de respondenten het Kulturhus van cruciaal belang acht. De Kulturhusen hebben ook een belangrijke rol in het stimuleren van ontmoeting en het ertoe bewegen van inwoners om meer dingen te ondernemen. Een aanzienlijk deel van de respondenten voelt zich door het Kulturhus meer betrokken bij de dorpsgemeenschap.

Wat uit de enquête verder opvalt is dat er amper verschillen zijn te vinden in de manier waarop de Kulturhusen worden beoordeeld. Ondanks de verschillen in schaal, context, historie en opzet blijken de respondenten 'hun' Kulturhus met vergelijkbare cijfers te waarderen en ook de reacties op stellingen over effecten op leefbaarheid en welzijn verschillen tussen de Kulturhusen niet veel. Dit geldt ook voor Kulturhus Hoonhorst, waar de samenwerking op een aanmerkelijk lager pitje staat dan in de andere kernen. Het feit dat de samenwerking daar niet goed uit de verf lijkt te komen heeft dus niet zijn weerslag op de ervaring door de inwoners van Hoonhorst.

7 Conclusies en aanbevelingen

Voor dit onderzoek is de volgende hoofdvraag leidend geweest:

Zijn de met de realisering van deze Kulturhusen beoogde doelen behaald?

Met dit onderzoek is een goed beeld verkregen van de vastgestelde doelen en ambities voor de Kulturhusen, de huidige situatie bij de verschillende Kulturhusen en de mate waarin die op elkaar aansluiten. De onderzoekers hebben geconstateerd dat met het vastgestelde beleid weinig sturing vanuit de gemeenteraad wordt gegeven aan de Kulturhusen. Er is een breed gedeeld beeld van wat de Kulturhusen zouden moeten zijn, wat er moet gebeuren en wat ze op moeten leveren. Dat beeld lijkt over de jaren heen zeer stabiel te zijn en ook niet ter discussie te staan. Overigens is het beeld vrij abstract en niet geconcretiseerd naar criteria. Daarmee is sturing op effectiviteit van Kulturhusen op basis van kaderstelling moeilijk.

Het beeld wat van de praktijk is verkregen is positief. De vier Kulturhusen die elk onder één dak opereren functioneren goed als het gaat om brede programmering, samenwerking tussen organisaties en het creëren van een plek waarmee reuring in het dorp komt en ontmoeting mogelijk is. Het beeld uit de enquête onder inwoners sluit hierop aan. Dit beeld is consistent positief ten aanzien van de aangeboden functies en de effecten op welzijn en leefbaarheid in de kernen. De Kulturhusen blijken effectief te zijn in het uitvoeren van het beleid. Vanuit die werkelijkheid bezien is het begrijpelijk dat er vanuit het gemeentebestuur (buiten de beleidsvorming voor de afzonderlijke beleidsdomeinen als sport, cultuur, etc.) niet veel aandacht is geweest voor verdere sturing naar de Kulturhusen.

Ten slotte is het de onderzoekers opgevallen dat in Hoonhorst niet alleen de fysieke structuur, maar ook de organisatiestructuur sterk gedecentraliseerd is. Ondanks de positieve beoordeling vanuit de inwoners voor dit Kulturhus kan verwacht worden dat er winst is te halen uit het opzetten van intensievere samenwerking zoals dat ook in de andere Kulturhusen is gerealiseerd. Dit proces is al in gang gezet door het Kulturhus zelf. De gemeente kan op basis van nieuw te vormen beleid bepalen in hoeverre men dit wil ondersteunen of faciliteren.

De onderzoekers hebben enkele aanbevelingen ten aanzien van de kader- en beleidsvorming en sturing door de gemeenteraad en/of college.

Aanbevelingen voor de gemeenteraad

De eerste aanbeveling volgt uit de constatering dat de huidige kaders nog stammen uit de tijd dat de meeste Kulturhusen in oprichting waren. De kaders zijn deels niet meer van toepassing. Daarnaast constateerden we dat de kaders onvoldoende concreet zijn om de effectiviteit van Kulturhusen te kunnen monitoren en eventueel bij te sturen.

1. Bespreek nogmaals de kaders die voor de Kulturhusen in alle kernen zouden moeten gelden. We bevelen daarbij aan om deze te actualiseren op basis van de huidige situatie waarin de Kulturhusen al in gebruik zijn.
2. Werk de kaders concreter uit om deze ook te kunnen gebruiken bij sturing op de Kulturhusen.
3. Bekijk op welke manier de kaders gebruikt kunnen worden om ook beleid te vormen ten aanzien van Kulturhusen.
4. Stel vast welke informatie gewenst is om een actueel en structureel beeld te kunnen vormen van de ontwikkelingen bij de Kulturhusen.

Door informatie op een meer gestructureerde manier te behandelen, waarbij ontwikkelingen bij Kulturhusen ook onderling vergeleken kunnen worden, ontstaan kansen ten aanzien van de inhoudelijke kaderstelling. Dan kan worden besproken in welke mate harmonisatie van beleid of juist maatwerk wenselijk is.

Aanbevelingen voor het college

Op basis van de (aangepaste) kaders voor de Kulturhusen kan ook de informatievoorziening aan de raad worden gestructureerd. Dit geldt zowel voor de timing van de informatie die wordt besproken, als de vorm waarin deze informatie wordt gegoten. Deze herijking van de kaders zou een structureel karakter moeten krijgen, bijvoorbeeld eens per collegeperiode, zodat de raad blijft nadenken over wat men verwacht van de Kulturhusen.

5. Organiseer een periodiek informatiemoment waarbij de ontwikkelingen bij alle Kulturhusen in gezamenlijkheid worden bekeken.
6. Rol de ontwikkelmeter uit bij alle Kulturhusen.
7. Stel de ontwikkelmeters die door het college en de Kulturhusen worden gebruikt bij hun periodieke overleggen ook ter beschikking aan de gemeenteraad.
8. Gebruik de informatie uit de ontwikkelmeter als basis voor de informatievoorziening die bij het periodieke informatiemoment aan de raad beschikbaar worden gesteld.

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksvragen

Tijdens het onderzoek is de hoofdvraag als volgt geformuleerd:

Zijn de met de realisering van deze Kulturhusen de beoogde doelen behaald?

De deelvragen zijn (per thema gegroepeerd) als volgt:

Onderzoeksthema I: doelen en ambities

1. Welke doelstellingen en ambities zijn geformuleerd voor het Kulturhus-concept?
2. Welke eisen zijn geformuleerd voor de wijze waarop de samenwerking binnen de Kulturhusen vorm moet krijgen?
3. Welke eisen zijn geformuleerd voor de gezamenlijke programmering?
4. Zijn er nog andere eisen gesteld aan de Kulturhusen en de deelnemende partners (bijv. ten aanzien van de governance)?
5. Zijn de ambities, doelstellingen en eisen aan Kulturhusen en deelnemende partners zoals die in het beleid zijn vastgelegd voldoende concreet om de effectiviteit van de Kulturhusen te kunnen monitoren en eventueel bij te sturen?

Onderzoeksthema II: uitvoering en resultaten

6. Hoe zijn de Kulturhusen momenteel opgezet en georganiseerd?
7. Welke verenigingen en instellingen maken gebruik van elk van de Kulturhusen en welke activiteiten verrichten ze hier?
8. Wat gebeurt er op het gebied van samenwerking en gezamenlijke programmering?
9. Wat zijn de resultaten van het Kulturhus in termen van aanbod en programmering?
10. Wat zijn de ervaringen van de deelnemende partners met het gebruik van en samenwerking binnen het Kulturhus?

Onderzoeksthema III: effectiviteit

11. Wat hebben de Kulturhusen binnen de genoemde kernen bijgedragen aan de leefbaarheid van de kern?
12. Zijn de doelstellingen, ambities en eisen uit deelonderzoek I gerealiseerd met de Kulturhusen in alle kernen?
13. Zijn er verschillen te ontdekken in de effectiviteit van de verschillende Kulturhusen?
14. Zijn deze te verklaren uit het feit dat sommige Kulturhusen later zijn gestart?

Bijlage 2: Onderzoeksactiviteiten

Oriënterende gesprekken

Om in een vroeg stadium in het onderzoek een beeld te kunnen vormen over van het beleid omtrent Kulturhusen en de huidige stand van zaken in de praktijk zijn twee oriënterende gesprekken gevoerd. Het eerste gesprek is gevoerd met de commissiegriffier en de raadgriffier van de gemeente Dalfsen. Het tweede gesprek is gevoerd met de portefeuillehouder binnen het college. Deze gesprekken hadden in de eerste plaats als doel om een goed overzicht te krijgen van de relevante beleidsstukken, achterliggende overwegingen te achterhalen en hoogte te krijgen van de huidige situatie omtrent Kulturhusen.

Documentstudie

Op basis van de oriënterende gesprekken zijn beleidsdocumenten en eventueel achterliggende documenten opgevraagd bij de gemeente Dalfsen. Daarnaast is er gekeken of er eventuele aanvullingen gevonden konden worden via de RIS van de gemeenteraad en via de documentenportal van de website van de gemeente Dalfsen. Op basis van de verzamelde documenten hebben we het beleid met betrekking tot Kulturhusen in kaart gebracht. Bij het door nemen van de documenten is met name gelet op de ambities doelstellingen en eisen die ten aanzien van Kulturhusen zijn geformuleerd.

Casestudies

Bij elk van de vijf Kulturhusen is een casestudy uitgevoerd naar de huidige situatie. Voor de casestudy in Hoonhorst zijn geen interviews afgenomen met het bestuur van het Kulturhus, noch de besturen van de afzonderlijke daken of gebruikers (anders dan de gebruikers die in de hele gemeente actief zijn). In het kader van de overige vier casestudy's hebben wij een aantal activiteiten uitgevoerd.

Documentstudie

Via de websites van de Kulturhusen, de besturen of een aanspreekpunt zijn documenten waarmee we ons een beeld kunnen vormen van de opzet en organisatie van het betreffende Kulturhus opgehaald en vervolgens bestudeerd. Hierbij kan worden gedacht aan agenda's, jaarverslagen en –programma's

Interviews besturen

We hebben zijn per Kulturhus groepsinterviews gehouden met de besturen van de Kulturhusen over de opzet, inrichting en het functioneren van de verschillende Kulturhusen. Samen

met de bestudeerde documenten gaven deze interviews een goed beeld van de huidige praktijk. Daarnaast is tijdens dit gesprek gevraagd met welke betrokken partners het best gesproken kon worden om vanuit het gebruikersperspectief een goed beeld te krijgen van het desbetreffende Kulturhus. Voorafgaand aan de interviews is een onderwerpenlijst verstuurd. Na afloop van het gesprek is het gespreksverslag ter accordering voorgelegd.

Interviews met deelnemende partners

Ook hebben we gesprekken gevoerd met de betrokken partners van verschillende Kulturhusen. Het doel van deze gesprekken was om vanuit het gebruikersperspectief ervaringen op te halen met betrekking tot het functioneren van de Kulturhusen. Naast de door de besturen aangeraden partners zijn er ook enkele partners zelfstandig geselecteerd door ons om een goede spreiding met te realiseren met betrekking tot de omvang en type organisatie (cultuur, welzijn sport, bedrijf, sociale voorziening, etc.). Uiteindelijk zijn er interviews gehouden met 17 partners, verspreid over vier Kulturhusen. Sommige partners zijn actief in meerdere Kulturhusen. In deze gevallen zijn meerdere Kulturhusen in een gesprek behandeld. In bijlage 3 is per Kulturhus een overzicht opgenomen van de geïnterviewde partners. Voorafgaand aan de interviews is een onderwerpenlijst aan de gesprekspartners verstuurd. Na afloop van het gesprek is het gespreksverslag ter accordering voorgelegd.

Enquête

De gemeente Dalfsen beschikt over een groot burgerpanel (bijna 2.000 personen) dat enkele keren per jaar bevestigd wordt over verschillende onderwerpen die spelen binnen de gemeente. Om de invloed van de Kulturhusen op de leefbaarheid in de verschillende kernen in kaart te brengen, is gebruik gemaakt van dit burgerpanel. De deelnemers aan het burgerpanel zijn vragen gesteld over de wijze waarop zij gebruik maken van het Kulturhus in hun kern, hoe zij de leefbaarheid in hun kern ervaren en wat de invloed van het Kulturhus op die leefbaarheid is. Uiteindelijk is de enquête door 659 personen ingevuld.

Groepsgesprek met de raad

Er is een groepsgesprek georganiseerd waarbij één raadslid uit elke gemeenteraadsfractie was uitgenodigd. Het doel van het gesprek was om de visie van de raad op het beleid ten aanzien van Kulturhusen en hun ervaringen met de opbrengsten ervan te verduidelijken. Ook de (mogelijkheden tot) sturing door de raad is tijdens dit gesprek behandeld.

Afsluitend interview met de portefeuillehouder

Aan het eind van het onderzoek is een tweede interview gehouden met de portefeuillehouder. Dit gesprek betrof een verdieping van het oriënterende gesprek, waarbij ook inzichten uit de documentstudie en opgedane kennis zijn ingezet om een beter beeld te krijgen van het perspectief vanuit het college. Er zijn tijdens dit gesprek geen bevindingen uit de casestudy-gesprekken ingebracht; de focus lag op het staande beleid en handelswijze van het college.

Bijlage 3: Lijst geïnterviewden

Interviews gemeente Dalfsen

- Jan Uitslag. Wethouder gemeente Dalfsen, portefeuillehouder Kulturhusen.
- Willeke Jonker, Beleidsmedewerker Maatschappelijke Ondersteuning

Groepsinterview gemeenteraad

De volgende gemeenteraadsleden hebben deelgenomen:

- Mevr. Eilert (PvdA)
- Mevr. Haarman (Gemeentebelangen)
- Dhr. Kouwen (CDA)
- Dhr. Nijkamp (ChristenUnie)
- Dhr. Schrijver (D66)

Interviews Kulturhusen

- Bestuur de Trefkoele+
- Bestuur de Spil
- Bestuur de Mozaïek
- Bestuur de Wiekelaar

- Beheer de Spil
- Beheer de Mozaïek

Partners Kulturhusen

Partner	De Spil	Trefkoele+	Mozaïek	Wiekelaar	Hoonhorst
Agnieten College	X				
Bibliotheek Dalfsen-Nieuwleusen	X	X	X	X	X
Buurtsportcoach	X				
Carinova			X		
Christelijke Jenaplanschool O.S. Cazemier				X	
Coördinator kunst- en tentoonstellingsbeleid	X				
Dalvo volleybal		X			
DOOMIJN	X	X			
GGD		X			
InteraktContour	X	X			
Logopedie Pluspunt		X	X		
NPL-Fysio-therapeut/coach		X			
Ouvol				X	
Partou Kinderopvang			X		
Saam Welzijn	X	X	X	X	X

Bijlage 4: Chronologische beschrijving van beleid

Sociaal domein: zorg, welzijn en jeugd

In het Beleidskader *WMO 2008-2011* (2008) wordt benadrukt dat het van belang is de kernen te versterken, waarbij de nadruk moet liggen op welzijn, wonen en zorg. Kulturhusen worden gezien als een geschikt middel om de onderlinge afstemming tussen welzijnsvoorzieningen te optimaliseren. Het beleidskader *WMO 2013-2016* (2013) borduurt hierop voort. Het document onderstreept het van belang van het samenbrengen van maatschappelijke activiteiten in de Kulturhusen, omdat dit zorgt voor ontmoetingen tussen mensen. De ambitie wordt uitgesproken dit in iedere kern te realiseren.

Uit de Uitvoeringsnotitie *Jeugd- en jongerenwerk in de gemeente Dalfsen* (2013) blijkt dat Kulturhusen ook van belang zijn voor het jeugd/jongerenbeleid. De gemeente vindt het van belang dat het jeugdbeleid integraal en lokaal moet plaatsvinden en dat Kulturhusen in de programmering, organisatie en onderlinge afstemming van activiteiten een belangrijke rol spelen.

Kulturhusen worden ook genoemd in het de kadernota *Dichter bij de kern* (2017). Dit document ziet op de transformatie van het sociaal domein in de gemeente Dalfsen. Kulturhusen spelen hierbij een belangrijke rol omdat zij zorgen voor ontmoeting en nabijheid. Ook dienen de Kulturhusen te zorgen voor verbindingen met andere beleidsterreinen zoals sport en cultuur. In het Beleidsplan *Transformatie sociaal domein in uitvoering* (2019) worden Kulturhusen niet expliciet genoemd, maar wordt (opnieuw) de nadruk gelegd op nabijheid, samenwerking en kerngericht werken.

In de beleidsnota *Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017-2020* (2016) wordt de nadruk gelegd op samenhangend en kerngericht beleid. Kulturhusen spelen een rol bij het aanbieden van collectieve en/of algemeen toegankelijke activiteiten die in samenhang met de kern worden georganiseerd. Welzijnsorganisaties moeten bij voorkeur gevestigd zijn in een Kulturhus, want dit is dé plek voor ontmoeting. Omdat welzijnsorganisaties een regiefunctie hebben en partner zijn in alle Kulturhusen, zijn zij (samen met de bibliotheek) een belangrijke partner in de gezamenlijke programmering van de Kulturhusen. Wat dit precies inhoudt in voor de praktijk wordt niet nader gespecificeerd.

Sport en bewegen

In de *Visie op Sport en Bewegen 2012 – 2020* (2011) komen Kulturhusen niet voor. Wel wordt de wens uitgesproken om zoveel mogelijk verenigingen gezamenlijk gebruik te laten maken van accommodaties en binnen de gemeente aantrekkelijke sportaccommodaties te realiseren waar afstemming, bundeling en gezamenlijke programmering van (sport)activiteiten tegen redelijke tarieven plaats kan vinden. Kulturhusen worden in de Kadernota *Bewegen en Sport 2013 – 2016* (2012) gezien als het middel om de hiervoor genoemde punten te bereiken en zo de sociale samenhang en leefbaarheid in de kernen te vergroten. In de Kulturhusen moeten veel verschillende activiteiten plaatsvinden en samenwerking tussen organisaties moet gestimuleerd worden door (het bestuur van) de Kulturhusen. Het doel is om zoveel mogelijk verschillende verenigingen gezamenlijk gebruik te laten maken van de beschikbare ruimte. De gemeente kan eventueel zalen huren om te kunnen sturen op de toewijzing van ruimtes.

In de kadernota *Bewegen en Sporten 2019-2023* (2018) worden Kulturhusen genoemd bij de ambitie van de gemeente om te voorzien in voldoende, toegankelijke, duurzame, betaalbare en kwalitatief goede sportaccommodaties verspreid over alle kernen.

Bibliotheek

Alle bibliotheken zijn in de loop van 2014-2018 onderdeel geworden van de Kulturhusen. In de nota *Bibliotheekbeleid 2010 – 2013* (2009) werd deze wens voor het eerst uitgesproken. Kulturhusen worden hier omschreven als een plek waar diverse organisaties via een gezamenlijke programmering en samenwerking voorzieningen kunnen aanbieden tegen relatief lage kosten. In het *Bibliotheekbeleid 2014-2018* (2013) wordt daarnaast de ontmoetingsfunctie, ruimere openingstijden en de (nieuwe) samenwerkingen tussen verschillende organisaties als belangrijk punt genoemd van Kulturhusen. In de kadernota *Onze Bibliotheek in 2019 en verder* (2018) worden dezelfde punten onderschreven en wordt nadruk gelegd op de rol die Kulturhusen spelen in het stimuleren van de leefbaarheid in de kernen. Het *Meerjarenbeleidsplan bibliotheek Dalfsen-Nieuwleusen 2019-2022* (2019) spreekt de ambitie uit om in alle kernen, in de Kulturhusen, bibliotheekvestigingen te blijven exploiteren en (samen met welzijnsorganisaties) een regierol te nemen in het ontwikkelen van sociale samenhang door bij te dragen aan een gezamenlijke programmering en organisatie.

Cultuur

Voor de *kadernota cultuurbeleid 2017-2020* (2016) is een SWOT-analyse uitgevoerd naar het cultuurbeleid.³⁵ Deze analyse moest de uitgangspunten en contouren voor het nieuwe cultuurbeleid schetsen. De onduidelijke positie van Kulturhusen ten opzichte van de culturele programmering en infrastructuur werden hier als zwakte bestempeld. Kulturhusen worden daarentegen wel gezien als kans om een impuls te geven aan de culturele infrastructuur binnen de gemeente Dalfsen. In het *Cultuurbeleid Schatkamer van Dalfsen 2017-2020* (2016) en in de kadernota *Cultuur 2021-2024* (2020) wordt dan ook expliciet aandacht besteed aan de toegevoegde waarde van Kulturhusen voor het cultuurbeleid. De Kulturhusen dienen zorg te dragen voor het onderbrengen en samenbrengen van verschillende (culturele) initiatieven en aanbieders. Kulturhusen zijn de plek voor samenkomst en verbinding en op deze manier dragen zij bij aan de levendigheid en de leefbaarheid van de dorpen in de gemeente Dalfsen.

---

³⁵ SWOT staat voor de Engelse termen Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats.

Bijlage 5: Tabellen enquête burgerpanel

In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de enquête die is afgenomen via het burgerpanel van de gemeente Dalfsen gepresenteerd. In deze bijlage geven we de uitgesplitste tabellen bij tabel 4.2 en tabel 4.5 waarin op detailniveau te zien is hoe de respondenten bij de verschillende Kulturhusen hebben gereageerd.

TABEL 4.2A: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS (HOONHORST)

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	45%	55%	18%	6%	12%	9%
Sport	73%	27%	15%	9%	3%	45%
Cultuur	48%	52%	42%	0%	3%	3%
Dorpsvereniging	58%	42%	30%	18%	0%	9%
Bijeenkomsten	76%	24%	52%	21%	3%	0%
Horeca	76%	24%	30%	9%	15%	21%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	21%	79%	21%	0%	0%	0%
Informatiepunt gemeente	21%	79%	21%	0%	0%	0%
Onderwijs of kinderopvang	15%	85%	3%	0%	0%	12%

TABEL 4.2B: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS (DE SPIL)

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	62%	38%	23%	14%	14%	11%
Sport	46%	54%	22%	6%	5%	13%
Cultuur	54%	46%	46%	6%	1%	1%
Dorpsvereniging	19%	81%	17%	0%	1%	1%
Bijeenkomsten	67%	33%	59%	6%	2%	1%
Horeca	47%	53%	34%	6%	3%	4%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	20%	80%	17%	1%	1%	2%
Informatiepunt gemeente	63%	37%	59%	4%	0%	0%
Onderwijs of kinderopvang	5%	95%	4%	1%	0%	0%

TABEL 4.2C: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS (DE WIEKELAAR)

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	43%	57%	22%	9%	9%	4%
Sport	43%	57%	13%	0%	0%	30%
Cultuur	61%	39%	52%	9%	0%	0%
Dorpsvereniging	48%	52%	35%	4%	4%	4%
Bijeenkomsten	87%	13%	74%	9%	4%	0%
Horeca	61%	39%	35%	4%	4%	17%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	43%	57%	35%	0%	4%	4%
Informatiepunt gemeente	35%	65%	35%	0%	0%	0%
Onderwijs of kinderopvang	4%	96%	4%	0%	0%	0%

TABEL 4.2D: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS (DE MOZAJĚK)

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	61%	39%	24%	11%	13%	13%
Sport	9%	91%	4%	3%	0%	3%
Cultuur	49%	51%	41%	3%	4%	1%
Dorpsvereniging	36%	64%	18%	4%	4%	9%
Bijeenkomsten	66%	34%	55%	9%	0%	1%
Horeca	14%	86%	9%	3%	0%	3%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	24%	76%	20%	3%	0%	1%
Informatiepunt gemeente	79%	21%	75%	4%	0%	0%
Onderwijs of kinderopvang	7%	93%	4%	0%	1%	1%

TABEL 4.2E: GEBRUIK VAN DE FUNCTIES BINNEN HET KULTURHUS (DE TREFKOELE+)

Hoe vaak per jaar gebruikt u de volgende functies binnen het Kulturhus?	% gebruik	Nooit	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	21 of vaker
Bibliotheek	71%	29%	28%	14%	16%	14%
Sport	53%	47%	22%	7%	6%	19%
Cultuur	56%	44%	48%	4%	2%	2%
Dorpsvereniging	22%	78%	16%	2%	2%	2%
Bijeenkomsten	67%	33%	56%	7%	2%	3%
Horeca	55%	45%	34%	11%	4%	6%
Maatschappelijk werk, zorg of welzijn	31%	69%	24%	3%	1%	2%
Informatiepunt gemeente	14%	86%	12%	1%	1%	0%
Onderwijs of kinderopvang	7%	93%	4%	0%	1%	2%

TABEL 4.5A: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN (HOONHORST)

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (30)	3%	3%	9%	21%	55%	76%	9%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (32)	3%	0%	9%	27%	58%	85%	3%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (33)	6%	21%	24%	30%	18%	48%	0%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (33)	0%	12%	30%	33%	24%	58%	0%
Verschillende functies onder één dak is van toegevoegde waarde. (31)	0%	0%	15%	39%	39%	79%	6%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (33)	6%	9%	21%	52%	12%	64%	0%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (30)	0%	3%	27%	52%	9%	61%	9%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (33)	3%	12%	24%	45%	15%	61%	0%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (22)	0%	9%	33%	21%	3%	24%	33%

TABEL 4.5B: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN (DE SPIL)

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (187)	1%	3%	12%	43%	35%	79%	6%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (193)	1%	4%	8%	32%	54%	85%	3%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (179)	7%	19%	39%	17%	8%	25%	10%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (180)	7%	21%	30%	24%	9%	33%	9%
Verschillende functies onder één dak is van toegevoegde waarde. (192)	2%	3%	9%	40%	44%	84%	3%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (180)	6%	14%	35%	26%	10%	36%	9%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (177)	2%	4%	22%	45%	17%	62%	11%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (191)	2%	13%	18%	47%	16%	63%	4%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (147)	1%	3%	26%	36%	9%	45%	26%

TABEL 4.5C: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN (DE WIEKELAAR)

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (23)	0%	0%	9%	35%	57%	91%	0%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (23)	0%	0%	13%	30%	57%	87%	0%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (22)	4%	13%	26%	30%	22%	52%	4%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (22)	0%	9%	17%	43%	26%	70%	4%
Verskillende functies onder één dak is van toegevoegde waarde. (23)	0%	0%	9%	26%	65%	91%	0%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (22)	0%	13%	17%	30%	35%	65%	4%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (21)	0%	0%	22%	48%	22%	70%	9%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (23)	0%	4%	9%	70%	17%	87%	0%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (18)	0%	9%	26%	35%	9%	43%	22%

TABEL 4.5D: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN (DE MOZAÏEK)

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (73)	0%	0%	11%	46%	39%	86%	4%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (75)	0%	0%	5%	33%	61%	93%	1%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (71)	12%	16%	30%	26%	9%	36%	7%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (71)	11%	13%	28%	25%	17%	42%	7%
Verskillende functies onder één dak is van toegevoegde waarde. (73)	0%	1%	7%	36%	53%	88%	4%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (70)	8%	12%	25%	32%	16%	47%	8%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (69)	1%	3%	25%	45%	17%	62%	9%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (71)	1%	8%	21%	43%	20%	63%	7%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (60)	0%	3%	20%	39%	17%	57%	21%

TABEL 4.5E: STELLINGEN OVER KULTURHUSEN (DE TREFKOELE+)

Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen:	Geheel oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Geheel eens	(Geheel) eens	Weet niet / geen mening
Het Kulturhus zorgt ervoor dat het in mijn dorp levendig is. (315)	1%	2%	11%	51%	32%	82%	4%
Het Kulturhus is een noodzakelijke voorziening voor het dorp. (318)	1%	1%	4%	40%	51%	91%	3%
Dankzij het Kulturhus onderneem ik vaker dingen. (301)	7%	16%	35%	22%	12%	33%	9%
Dankzij het Kulturhus ontmoet ik vaker mensen. (308)	6%	12%	26%	33%	17%	50%	6%
Verskillende functies onder één dak is van toegevoegde waarde. (317)	1%	2%	10%	44%	40%	84%	4%
Dankzij het Kulturhus voel ik mij meer betrokken bij het dorp en de gemeenschap. (309)	5%	11%	36%	30%	12%	43%	6%
Het Kulturhus heeft een voldoende breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten. (298)	0%	3%	24%	48%	15%	64%	9%
Het is voor mij voldoende duidelijk welke activiteiten plaatsvinden in het Kulturhus. (315)	2%	9%	25%	47%	13%	60%	4%
Als ik informatie wil over voorzieningen of vragen heb met betrekking tot werk, zorg of welzijn kan ik bij het Kulturhus terecht. (261)	1%	5%	26%	37%	11%	48%	21%

pro facto